

+тэлепраграма

№ 47 (309) 20 сіння 2002 г.

Наша Ніва

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы.
ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

АНОНС

Калядны
нумар "НН"

24 старонкі

Палітычныя, эканамічныя, культурныя, спартовыя вынікі году. Найлепшыя фатаздымкі году. Бэстсэлеры году. Мыльныя бурбалкі году.

Сем апавяданьня ў сем зімовых вечароў: Уладзімер Арлоў "Каталёнскі дэёнык", Наталка Бабіна "Цырк на дроце, ці Дамачкі сярэдняга веку", Райманд Карвэр "Тоўсты", Севярын Квяткоўскі "Шампанскэ ў шафе", Леанід Маракоў "Бізнес-кляса", Вінцэс Мудроў "Конская сіла", Вольга Такарчук "Прафэсар Эндрус у Варшаве".

Пытайцеся ў шапіках ад 26 сіння. Вясёлыя Каляды з "Нашай Нівой"!

акцыя салідарнасці
Дапаможам Марылі

Нядайна Горацкі райадзел адкукаці адмові Марылі Карапковай у праве вучыцца па-беларуску. Наш абавязак цяпер — паспрыяць таму, каб Марыля атрымала самую лепшую адкукацию.

Тут у Менску мы набудзем для яе ўсе неабходныя падручнікі на беларускай мове, энцыклапедыі, кампакт-дискі. Я згодны наву-

чаць дзяяўчынку выяўленчаму мастацтву. Упэўнены, настаўнікі іншых предметаў адгукнуцца і пагодзіцца з Марыллю займацца.

А 4 студзеня з 17-й Марылю і яе бацькоў мы будзем чакаць у менскім Палацы дзяяч і моладзі на каляднай вечарыне — для ўдзелу ў сівяце і сустрэчы з сівятым Мікалаем ды яе будучым настаўнікамі і сябрамі. Тут Марыллю набудзе новых сяброў, пачуе добрыя слова і забудзеца на сваю бяду.

Беларуское грамадзтва павінна быць гатова змагацца за кожную жывую душу, за кожнага беларуса. У гэтым наша беларуская салідарнасць. І ў гэтым наша моц. Каб тыя, хто не пайшоў з Марыллю у беларускую клясу, і тыя чыноўнікі, якія не стварылі беларускай клясы, убачылі, што за Карапковымі — уся дэмакратычная, культурная, адукаваная Беларусь.

Мікола Купава, мастак

Ад рэдакцыі.
Усе ахвотныя ўзяць удел у акцыі салідарнасці з Марыллю Карапковай, звязтайшася ў Рэдакцыю "НН".

Апошнія дні падпіскі

Падпіску на наступнае паўгодзіньне прымаюць да 24 сіння. Падпісная цена на месец — **2043** рублі. Пры падпісцы на шапік "Белсаюздруку" **асабліва танна** — **усяго 1360** рублёў. А газеты можна забіраць ужо ў чацьвер! Падпісваецца самі ѹ падпісваюць сваіх знаёмых. "Хто спагадае справе адраджэння нашага народу, няхай падтрымае нашу працу і падпішацца на "Нашу Ніву"! — пісала газета 23 сіння 1910 г. Да гэтага закліку далучаемся і мы.

Дык падпісваецца!

Падпісны індэкс 63125.

Шостае пашырэнне Эўропы

Пасыяя пятага пашырэння Эўразіязу Беларусь будзе зь ім межаваць. Аднак шостае пашырэнне можа нас не накрыць. Старонкі 4—5.

“Чалавеку патрэбнае прыгоства”

Гутарка з Іванкай Сурвіллай. Старонкі 12—13.

Бабруйская малалетка

Дзеці за кратамі: перадкалядны рэпартаж. Старонка 14.

Ліка стала Агурбаш

Ліка Ялінская выйшла замуж за грэка, перамагла ў конкурсе "Micic Racsey" і паедзе на полюс. Старонка 16.

“Прыёрбанк” передаюць аўстрыйцам

Дзяржава мае аддаць
кантрольны пакет
акцыяў другога па
велічыні банку ў рукі
заходняга капіталу. На
яго прэтэндуе
аўстрыйская банкаўская
група "Raiffeisen".
Канчатковае рашэнне —
у студзені.

Прычына — трэба новыя інвестыцыі. У банку пакуль не паведамляюць, пакеты якіх акцыянэраў будуть выстаўлены на продаж і колькі складзе агульны кошт угоды. Віктар Дудка, віцэ-прэзыдэнт "Прыёрбанку" па сувязях з грамадзкасцю, адзначыў толькі, што гэта будзе вялікі пакет. Канчаткова абрэзы гэшфту акрэсліцца на пачатку 2003 г. Праект яшчэ не абмеркаваны назіральнай радай "Прыёрбанку" ды сходам акцыянэраў.

Паводле нашых звестак, "Raiffeisen" пагадзіўся набыць 51% пакету "Прыёрбанку" з умовай, што дзяржава не атрымае "залатой акцыі", якая дазваляе блякаваць рашэнны акцыянэраў. Урад папярэдне згадзіўся на та-кі ўмовы.

Сваю долю ў "Прыёрбанку" маюць МАЗ, "Гарызон", МТЗ, "Беларуснафта", Гомельская прадпрыемства нафтаправоду "Дружба", "Азот", "Белвэст", Беларускі металургічны завод і іншыя, пераважна звязаныя з дзяржавай, кампаніі. Трымаюць акцыі ў фізычных асобы. У сакавіку 1998 г. у "Прыёрбанку" прыйшоў першы буйны замежны акцыянэр — Эўрапейскі банк рэканструкцыі й развіцця, які набыў 27% пакету. Наш банк, акрамя падвышэння статусу, атрымаў ад гэтага акцыянэра каля 11 млн. даляраў крэдыту на падтрымку малога й сярэдняга бізнесу.

Найбуйнейшым акцыянэрам "Прыёрбанку" на сёняня зьяўляецца ЭБРР. Ягоны пакет, паводле словаў Віктара Дудка, на продаж выстаўляцца на будзе.

На архіўным фота размаўляюць Святослав Касыцзэнка, старшыня праўлення "Прыёрбанку", і ягоны акцыянэр Міхаіл Лявонав, дырэктар МТЗ. Прайшоў год — і як усё змянілася...

"Прыёрбанк" зьяўляеца банкам-агентам па аблугуўванні замежных дзяржаўных пазыкай у банках Аўстрыі. Магчыма, з продажам ягоных акций групе "Raiffeisen" павысіцца шанцы Беларусі на атрыманьне крэдытаў Захаду. Зрухі ў бок лібералізацыі эканамічнай палітыкі ёсьць: сярод апошніх — зыніжэнне арэндных ставак для прадпрымальнікаў ды змянчэнне рэгістрацыйных нормаў.

"Лібералізацыя эканамічнай палітыкі" — гэта запозыненае выкананьне перадвыбарчых прэзыдэнцкіх абіцяньняў. У старонінага назіральніка можа скласціца ўражанье, што Лукашэнка паддаўся ціску Рәсей, якай патрабуе лібералізацца гаспадарку. Насамрэч гэта рэалізацыя шматвэктарнай палітыкі ў эканоміцы, скіраванай на толькі на ўсход, але я на Захад", — мяркуюць аналітыкі Валеры Булгакаў.

На пачатку году ўласны капітал "Прыёрбанку" склаў 45,1 млрд. рублёў (28,6 млн. даляраў). Паводле рэйтынгу кампаніі "Deloitte&Touche" (1999), "Прыёрбанк" — другі па значнасці ў краіне. Ён саступае толькі "Беларусбанку" і зьяўляецца адным з

шасці банкаў, што ўтвараюць стрыжань беларускай банкаўскай систэмы.

Акцыя "Прыёрбанку" карыстаецца попытам. У лістападзе на Беларускай валютна-фондавай біржы была заключаная 21 зъдзелка зь ягонымі акцыямі агульным аб'емам на 61,7 млн. рублёў. Аўстрыйскія ўкладанні зробіць "Прыёрбанк" яшчэ больш прывабным для інвестараў.

У банкаўскую групу "Raiffeisen" уваходзіць 607 банкаў ды 1725 рэгіянальных аддзяленняў. Гэта адзін з асноўных камэрцыйна-інвестыцыйных банкаў Аўстрыі. Асабліва актыўна "Raiffeisen" дзеялічэ ў Цэнтральнай ды Ўсходній Эўропе, дзе мае 12 сеткаў банкаў і 2 прадстаўніцтвы, што даюць працу 12 тыс. чалавек. Летасць балансавы капитал банку вырас на 22,3% у параўнанні з 2001 г. і склаў 44,6 млрд. ўра.

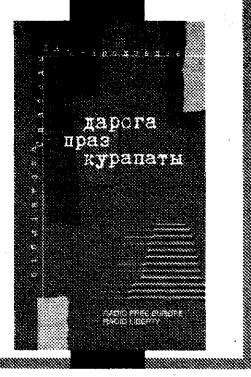
"Raiffeisen" трываме акцыі іншых банкаў ды кампаній на агульную суму 1,4 млрд. ўра. Калі справа з продажам пакету акций "Прыёрбанку" будзе вырашана станоўча, гэтая сума яшчэ пабольшая.

Алесь Курдыцкі

“ДАРОГА ПРАЗ КУРАПАТЫ”

Беларускі ПЭН-Цэнтар запрашает на прэзентацыю кнігі, прысьвеченай кругласутачнай абароне Курапатаў. Кнігу складаюць рэпартажы радыё "Свабода", якія штодня гучалі ў этэрні ў кастрычніку 2001 — ліпені 2002 г. Удзельнічаюць валанцёры, ахвяры рэпресіяў, археолягі, журналісты.

Палац Маствацтваў
Вул. Казлова, 3
23 сіння, панядзелак
Пачатак: 18:00

Гарадзенскія журналісты Павал Мажэйка і Мікола Маркевіч сустрэнуть Каляды і Новы Год асуджанымі за прафесійную дзейнасьць. Свабоду, якую яны гэтак чакаюць, нельга затрымаць, як і калядную пасылку. Давайце дашлём Маркевічу і Мажэйку прыгожыя калядныя паштоўкі й сыцілія падарункі, каб нашая шчырасьць і цеплыня дапамагалі ім у чаканьні свабоды.

Калядныя падарункі для зняволеных журналістаў прымаюць Менскі (пл. Свабоды, 17, п. 304) і рэгіянальныя офісы Беларускай асацыяцыі журналістаў. Таксама падарункі можна даслаць на паштовыя адресы – для Паўла Мажэйкі: Мікрараён-3, д. 3, пакой 208, 247210, Жлобін Гомельскай вобл.; для Міколы Маркевіча: вул. Сомчанкі, 38, пакой 434, 213760, Асіповічы Магілёўскай вобл.

ПАЦЯРПЕЛЯЯ ЗА БЕЛАРУСЬ

13 сінняжня судзьведзя Пінскага суду Р.Лабачэўская дала 10 начоў арышту сябрам КХП-БНФ Лявону Вабішчэвічу й Ігару Саракавіку за "парушэнне месца пікетавання". Іхны дазволены ўладамі пікет у падтрымку "герайнай барацьбы чачэнскага народу за свабоду і незалежнасць супраць расейскіх акупантаў" стаяў 26 лістапада ў цэнтры Пінску за 5 мэтраў ад пазначанага ў заяўцы месца. 14 сінняжня ў электрацягніку Менск–Ворша скінгеды зблізі актыўісту "Зубра" Алею Ясюк, што распаўся юджвалася спецыяліст газеты "Барысаўская навіны". 17 сінняжня гарадзенскай пэнсіянэрцы Ірыне Салей, былой супрацоўніцы газеты "Пагоні", дали 10 тысячай штрафу за тое, што вывесіла на ўласным бальконе бел-чырвона-белы сцяг. Зразіла яна гэта 25 сакавіка, штраф вылічылі з пэнсіі толькі ў сінёй. 26 лістапада быў звольнены з працы за апазыцыйную дзейнасьць актыўіст моладзевага руху "Зубр". Сяргей Пезкін з Барысава.

Падрыхтаваў А.Ш.

16 сінняжня Віктар Івашкевіч прыехаў у Баранавічы, дзе ён у 1979–81 г. служыў у будбаце. Каля папрача-працоўнай калёні адкрылага тыпу яго чакалі журналісты. Першы паверх ППК аддадзены пад краму й фірму, таму на фасадзе будынку вісіць вілізны плякат "Рытуальныя паслугі". Рэдактар "Рабочага", пабачыўшы гэта, сумна пасыміхнуўся. В.Івашкевіч засядліў ў пакой да яшчэ двух "хімікаў". Гэта няблага, бо маюцца пакой й на пяцёх. 18 сінняжня рэдактар "Рабочага" ўладкаваўся на працу ў незалежную мясцовую газету "INTEX-PRESS". Будзе праца віцебскім кур'ерам – разносіць газеты на Баранавічах.

Руслан Равяка, Баранавічы

На фота: у Менску на разыўтанні сябры прынеслі Віктару Івашкевічу слоік з гуркамі.

Гарадзенскія журналісты Павал Мажэйка і Мікола Маркевіч сустрэнуть Каляды і Новы Год асуджанымі за прафесійную дзейнасьць. Свабоду, якую яны гэтак чакаюць, нельга затрымаць, як і калядную пасылку. Давайце дашлём Маркевічу і Мажэйку прыгожыя калядныя паштоўкі й сыцілія падарункі, каб нашая шчырасьць і цеплыня дапамагалі ім у чаканьні свабоды.

ТЫДЗЕНЬ НАШАГА ЖЫЦЬЦЯ

Бюджэт-2003: сюрпризы на будзе

17 сінняжня палата прадстаўнікоў зацвердзіла бюджет на 2003 год. За праект у другім чытальні прагаласавалі 72 дэпутаты, супраць — 6. Прыняты бюджет істотна нароўніца ад прапанаванага ўрадам праекту.

Быкаў у Празе

Народны пісьменнік Беларусі Васіль Быкаў з Нямеччыны пераехаў на жыхарства ў Чэхію. Ён захоўвае беларуское грамадзянства і час ад часу прыяжджае на Бацькаўшчыну.

Фонд новы, твары старыя

У Маскве адбылася прэзентацыя беларуска-расейскага фонду "За новую Беларусь". На яе зъехаліся Міхail Чыгір, Васіль Лявонаў, Анатоль Паўлаў, Генадзь Бураўкін, Павал Шарамет. В.Лявонаў бачыў задачу фонду ў тым, каб паказаць, што "У Беларусі няма ворагаў Рәсей".

Знайшоў сябру

У пятніцу А.Лукашэнка ў часе сустрэчы з лідэрамі расейскіх камуністы Генадзем Зюганавым прасіў "разычічаць на яго ў цяжкую хвіліну", а таксама падзякаваў за падтрымку, якую той "аказваў беларускаму народу". Мусіць, будзем зь беларускіх кішэніяў фінансаваць антиўпцінскую апазыцыю.

Добра плаваем

На чэмпіянаце Эўропы па плаванні ў Нямеччыне беларускія спартоўцы ўзялі 12 і 13 сінняжня два мэдалі. Золата атрымала Алена Попчанка (100 мэтраў вольным стылем). Ейны вынік — 53,66 сэкунды. Бронзу прынесла Беларусі Ганна Шчэрба (200 мэтраў комплексным плаваннем) з вынікам 2 хвіліны 10,23 с.

УДАКЛАДНЕНЬНЕ

У матэрыяле пра вынікі муніципальных выбараў у Польшчы ("НН" №42 ад 15 лістапада) была дапушчаная прыкрайная памылка. Насамрэч бурмістрам Бельскому-Падляскага быў абраны Яўгеніуш Беразовец, а не Андрэй Сыцепанюк. Прыносім прафесійныя чытачам.

Рэдакцыя

ЛІСТЫ У РЭДАКЦЫЮ

У камісіі ўключылі "бяззубых"

У СМІ зьявілася інфармацыя аб уключальні асобных прадстаўнікоў апазыцыі з ПКБ, ЛДПБ, БСДП (НГ) у выбарчыя камісіі. Але практика съведчыць, што ўключыць толькі тых грамадзян, якія адно фармальна зъяўляюцца апазыцыянірамі, але не здольныя адстойваць сваю пазыцыю ў камісіях. Чаму б не ўключыць "бяззубых" апазыцыянірамі?

замененія шыльды "Плошча Леніна" на "Плошча Незалежнасці". Мне адказаў, што гэта тэхнічна складана і дорага, бо ў слова "Незалежнасці" больш літараў, чым у слова "Леніна". І ўвогуле, шыльды пакінутыя па просьбе вэтранскіх арганізацій. Як той казаў, дзе сеу, там і зье.

Лявон Гуменьнікаў, Менск

РЭКЛЯМА

З ПАДВОЙНЫМ ДНОМ

Такое ўражаныне, што на сутнасць рэкламных аўб'яў вялікай увагі ў нас не звяртаюць. Бо, калі б звязрталі, у друку ды ў тэлевізіры было бы куды менш недарэчнасця і часам проста хлусні.

Весь музэй ваксовых фігур з Санкт-Пецярбургу настойліва рэкламуе чарговую выставу, запрашачы азнаёміца з "сценай расстрэлу царскай сям'і".

Або тая "геній й ліхадзея, якія зымілі хаду гісторыі", што таксама рэкламуяцца. Весь Хрушчоў — ён хто? Геній ці ліхадзея?

Аднак усіх пераплюнулі ў галіне рэкламы "зоркі папулярнай музыки" ды арганізаторы канцэртаў. Весь тут сапраўднае ліпі — колькі зайдодна! Яшчэ толькі пачаўся год, як у лютым Аляксандар Саладуха ўласным піявучым галасочкам агучыў рэкламны ролік, дзе вельмі сціпла называў уласны тур "галоўнай музичнай падзеяй году". Здрастуй, чужая мілая! Год толькі пачаўся, а ўжо ўсё ясна. Будзе галадуха — адзін Саладуха. І тут нейкай паненка Сяргея Менскага называе "найбольш папулярным выкананцем Беларусі". Тады Саладуха — ён хто са сваім турам? Незразумела. Або "Саўнд джаз-клуб" рэкламуе расейца Ігара Бутмана ледзь не як прадстаўніка амэрыканскага джазу. Так, згодны, музыка ён выдатны, колькі гадоў сапраўдны пражыў у Амэрыцы, але презентуе ёсё ж Расею. Гэтаксама як Пятр Вішнускас — Літву, а не Стакгольм, як стаяла на рэкламных афішах таго самага "Саўнд джаз-клубу". Зь Вільні, а зусім не зь Нямеччыны, і Уладзімер Чакасін.

Ці калі-небудзь каго пакаралі ў Беларусі за хлуслівую рэклamu, то бок публічны падман, прости — рублем? Мо эта прымусіла б задумца і час ад час звязртаць увагу на адпаведнасць рэкламных ролікаў голай прайздзе.

Антон Ворша, Менск

ПЕРАКЛАДЧЫКІ ЁСЦЬ

у "НН" №45 была супэррэліка

Алея Лагвінца пра беларусчыну для ўнутранага ўжытку. Абсалютна падобная сітуацыя назіраецца ў Стакгольме. Кагорты апазыцыінэр прыяджаюць сюды і амаль усе размайтаюць па-расейску, бо па-савецку наўна ўпэўненія, што німа тут перакладчыкі ў беларускай. Між тым, толькі я ведаю трах прайсіяналаў у перакладзе з беларускай на швэдзкую, звесткі пра якіх ёсць на сайтах перакладчыцкіх кантараў.

А потым тыя швэды пытаюць (сярод іх шмат хто ведае расейскую мову, бо нават у войску вучылі): "Чаго гэтыя дзўнія белыя расейцы хочуць? Якія незалежнасці? На якой гісторычнай ці культурнай падставе?"

Сорам за краіну!

Андрэй Катлярчук, Стакгольм

Я ўратавала Кацяняты

Магчыма, гэта мая назва здаца ся нясьцілі, але ёй я хачу прыцягніць увагу да проблемы жывёл і стаўлення да іх людзей.

У вэтлякарню па вул. Сямёнаўца, 32а мужчына прынёс вялікія і здаровыя месячныя кацяняты, каб іх прыспасць. Але работнік лякарні мужчыну адмовіў і прапанаваў аддаць жывёлінак у спэцфургон, дзе іх нібыта "гуманна" забіць.

Я, ведаючы сітуацыю, як яна ёсьць, прашу тых, хто хоча пазбавіцца ад каты ці сабакі, ня верыць таму, што іх прысьпяць гуманна — гэта будзе вельмі жорстка і пакутліва! Не бярыце гэху на душу! Звязртайцесь ў зоабарончыя арганізацыі, у рэкламную СМІ — і ваша жывёліна знойдзе сабе новага гаспадара.

Збранныя мной кацяняты радыя свайму выратаванню.

Р.В., Менск

У виніку супреччини країнікою дзяржаў — сяброў Эўразьвязу ў Капэнгагене 12—13 сінняхня Эстонія, Латвія, Літва, Польшча, Чехія і яшчэ пяць краін атрымалі афіцыйныя запрашэнні ўступіць у ЭЗ з 1 траўня 2004 г. у 2007 г. да аўяднанай Эўропы далучацца Баўгарыя і Румынія. Пасля 2007 г. па-за межамі Эўразьвязу застануцца занадта багатыя Нарвегія, Швайцарыя і занадта бедныя Беларусь, Украіна, Малдова, краіны Балканай і Тураччына.

Нарвегія закрыла мяжу для Лукашэнкі

Нарвегія афіцыйна абвясціла пра тое, што закрывае свае межы для презыдента Беларусі. Такую пастанову ўлады краіны тлумачаць нежаданьнем беларускага лідера паважаць демакратычныя права і свабоды грамадзян. Нарвегія стала 16-й краінай, што адмовілася прымаць на сваёй тэрыторыі А.Лукашэнку.

Ня стала Радуева

Чачэнскія палітыкі камандзір Салман Радуев, які адбываў пажыццёвое зняволенне ў Пермі, памёр у турызмічным шпіталі. Абставіны ягонай смерці высьвітляюцца. Ён ужо трэці значны чачэнскі камандзір, які гіне ў турме. Цела Салмана Радуева ня будзе перададзенае сваякам. Паводле слоў прадстаўніка расейскага Галоўнага ўпраўлення выкананія пакаранняў, "асуджаны Радуев будзе пахаваны паводле інструкцыі".

П'яныя сланы

У аўторак у індыйскім штаце Асам статак п'яных ашалелых сланоў, шукуючы рысавага піва, затаптаў шэсць чалавек. Жывёліны бурылі халупы, разьбівалі бочкі з півам, спусташалі

Ф.С.

цоў лічыцца нерэальным: "Дакументы тычацца рэпрэсіяў, а ў нас сέньня гэтая тэма не ўздымаецца". І сапраўды, Андрэй Савініх, в.а. прэс-сакратара МЗС, мяркуе, што "ўздымаць пытаньне пра дакументы рана".

А.ІІ.

Перанаселенасць брытанскіх турмаў выклікае рост самагубстваў сярод зняволеных Паводле слоў генэральнага дырэктара пэнітэнцыярнай службы Мартына Нэрэя, летасць зъявіла рапорункі з жыцьцем 85 брытанскіх зняволеных. Сёлета — ужо 117.

"Рост колькасці зняволеных і вялікая цяжкасць кантынгенту, асабліва ў турмах мясцовага значэння, абцяжарваюць выяў-

сяўрны. Гэта ўжо ня першы выпадак такога шаленства. Актыўнае высяканьне лясоў змушае індыйскіх сланоў пакідаць звычыя арэалы пражыванья. Часцей сутыкаючыся з людзмі, жывёліны прыхваочваюцца да мясцовых альгакольных напояў. Гэта і выклікае неадэватыўную паводзіну. За апошнія два гады дзікія сланы ў штаце Асам, дзе жыве амаль палова індыйскай папуляцыі гэтага віду, забілі 150 чалавек. Людзі ў адказе зьнішчылі 200 жывёлін.

Памёр ад холаду

80-гадовы ветэрэн вайны Мікалай Бабко памёр 12 сіння ў сваёй кватэры ў Вусыц-Куце (Іркуцкая вобласць). Тэмпература ў ягонай кватэры сягала да -40°C. У квартале, дзе ён жыў, ацяпленыне выключылы яшчэ мінулай зімой. Не працавала каналізацыйная систэма, у дамах не было вады. Людзі ратаваліся, ацяпляючи свае кватэры электраабагравальнікамі. Але ўрэшце за нявыплаты энэргетыкі адлучылі і электрычнасць.

Ф.С.

ЗША вяртае Смаленскі архіў

Пасол ЗША ў Расеі Аляксандар Вэршбоў на tym тыдні перадаў міністру культуры РФ Міхailу Швыдкому частку архіву за 1917—38 г., які ў час другой сусветнай вайны быў вывезены нацыстамі, а потым апынуўся ў Амерыцы. У ЗША тэя дакументы былі апублікаваныя яшчэ ў 60-я. Савецкія чыноўнікі абвяшчали іх "фальшыўкай ЦРУ".

Большая частка партархіву КП(б)Б, якую камуністы не змаглі эвакуаваць, была вывезеная немцамі ў Рыгу і адтоль вярнулася па вайне ў Беларусь. Дырэктар Нацархіву Вячаслав Селяменеў дакладных звестак пра дакументы, перададзеныя амэрыканцамі, ня мае: "Там, здаецца, больш матэрыялаў па 30-х, калі Смаленшчына ўжо ня мела сувязі з беларускімі справамі. Нас жа больш цікавяць дакументы 1918—20 г."

А гісторык Iгар Кузняцоў пэўны, што ў Смаленскім архіве ёсьць цікавыя нам рэчі: "Там дакументы з часоў аўбяшчэння БССР, калі ўрад яшчэ сядзеў у Смаленску. Дый навошта зважаць на цяперашнія палітычныя межы, разглядаючы гістарычныя проблемы?" Запыт зь беларускага боку ў справе архіву I.Кузняцоў

заявіў атрымала я заяві старшыні Эўракамісіі Рамана Продзі, што беларусы, украінцы і малдаване ніколі не далучацца да ЭЗ: "Што з таго, што ўкраінцы або армяне адчуваюць сябе ёўрапейцамі? Жыхары Новай Зэландыі таксама лічаць сябе ёўрапейцамі". Камісар ЭЗ па-за межамі сувязяў Крыс Патэн патлумачыў, што з гэтага вынікае: беларусы і украінцы маюць

Эўразьвязу". Вялікі разголос атрымала я заяві старшыні Эўракамісіі Рамана Продзі, што беларусы, украінцы і малдаване ніколі не далучацца да ЭЗ: "Што з таго, што ўкраінцы або армяне адчуваюць сябе ёўрапейцамі? Жыхары Новай Зэландыі таксама лічаць сябе ёўрапейцамі". Камісар ЭЗ па-за межамі сувязяў Крыс Патэн патлумачыў, што з гэтага вынікае: беларусы і украінцы маюць

столькі ж шанцаў на ўступленне ў Эўразьвяз, колькі ў новазэландцы.

Тураччыне паабяцалі, што ў сінняхня 2004 г. ЭЗ "будзе гатовы" пачаць перамовы аб ўступленні краіны ў Звяз. Але для гэтага трэба, каб у Брюсэлі прызналі, што Тураччына Рэспубліка гатава ўйсці ў Эўропу.

Менску ж і Кіеву нікто нічога не абыця. "Амаль усе іны [захаднія палітыкі], — піша "Le Figaro", — лічаць: неабходна спыніць "пашырэнне" Эўропы на ўсход. Захаду трэба "праглы-

нуць" 10 новых сяброў ЭЗ, а з краінамі СНД усталяваць толькі партнэрскія стасункі".

Для большасці насельнікаў "старой" Эўропы нашыя краіны ўсё яшчэ застаюцца Расеяй, а мы самі — носьбітамі ўсяго дэструктыўнага, пагрозай цывілізаціі савету. BBC лічыць нашу краіну "канцэнтраваным адстойнікам для нелегалаў з азіяцкіх ды афрыканскіх краінаў, якія кіруюцца ў Захаднюю Эўропу". Таму, паводле лёнданскай "The Times", "новая ўсходняя мяжа Эўразьвязу, перш за ўсё з Украі-

Беларусы маюць столькі ж шанцаў на ўступленне ў Эўразьвяз, колькі

Як далучаща да Эўразьвязу

не "падцягнуць", а то ляпнем по-тym BBC, што ня ведаем, хто за датацыі змагаецца.

Небяспечная любоў да спорту

Польскі віцэ-прем'ер і міністар фінансаў сп.Калодка, які таксама быў у Капэнгагене, актыўна займаецца спортам. Штораніцы бегае 15 км! Не адмовіўся ён ад сваёй звычкі нават у дзень апошніх перамовы пра далучэнне да Эўразьвязу — дый пабег па Капэнгагене. Бегаў, бегаў, ледзь знайшоў дарогу на зад да гатлю, а ахова яго не пускае! Што за віцэ-прем'ер у "адыдасах" — гэта ж антыглябаліст нейкі! Давялося ледзь не самога прэм'ера выклікаць, каб пацвердзіць, што гэта сапраўды ягоны намеснік-спартовец. У выніку польская дэлегацыя ледзь не спазнілася на перамовы і магла праз аднаго чалавека ўвесці марафон да Эўразьвязу прайграць.

У Беларусі сярод кіроўных элітай хіба толькі адна асоба відомая гарачай любоў да спорту. Застаецца спадзявацца, што, калі дойдзе да перамовы з Брюсэлем, яе ні ў якіх беларускіх дэлегацыях ня будзе. З лыжкамі напэўна ў гатэлю ня пусцяць.

Аляксей Дзікаўшкі, Варшава

у сяброў з СНД

Найлепшы бардэль Кіргізіі

15 сінняхня ў Бішкеку адбыўся конкурс на найлепшы публічны дом.

Штогадовую прэмію "Пераходныя чырвоныя ліхтар" заснавала няўрадавая арганізацыя "Taic Plus", якая займаецца прафілактыкай вэнэрычных захворванняў і СНДу. Даюць узнагароду ўстанове, дзе найбольш бясцяпна і цывілізавана арганізація аказаўніце сексуальных паслугоў пастаяльцам і наведнікам. Сярод крытэраў, паводле якіх вызначаецца пераможца, — наяўнасць літаратуры пра вэнзахвораныні і разнастайнасць якасці кантрацептыўў. Ідэя суперэфектуўную падтрымку ў кіргізіцтва бішкецкіх гатэляў, саўні і "масажных" салёнаў. Сёлета ляўрэатам стаў адзін з гатэльных комплексаў, размешчаных у цэнтры кіргізской сталіцы.

А.М.

Самагубства ад цеснаты

леньне людзей, схільных да суіциду, і дапамогу ім", — кажа сп. Нэрэй.

Эн Оўэрз, галоўны інспектар турмаў, кажа: "Брытанскія турмы зрабіліся за апошні год менш прыстойнымі і менш бясцяпчымі месцамі. Зъявленыя вымушаныя цясніцца ў адзінках, падоўгу быць зачыненымі, а рэабілітацыйныя праграмы неэфектыўныя".

Паводле "Daily Telegraph"

Й новазэляндцы

най і Беларусь, мае быць гермэтычна зачиненай". Згаджаецца з этім і "Le Figaro".

Але на ўсім падабаеца ідэя "нябачнага муру". Брытанскія "Financial Times" піша, што варта прапанаваць Беларусі, Украіне й Турэччыне адмысловае асацыянавае сяброўства ў ЭЗ.

Данія, што цяпер старшынё ў Зьвязе, прынансуе новую стратэгію адносіні ў Беларусь, Малдоўа і Ўкраіну. Шэф МЗС Даніі Пэр Стыг Мэлер абвесьці: "Мы мусім узяць гэтыя краіны эканамічна — каб на

мець проблемаў па суседстве". Гаворка йдзе пра фінансавую дапамогу, "каб там вырас узровень жыцця, палепшыліся систэмы асветы, інфраструктура, каб эканомікі гэтых краінаў маглі расці".

Брусяль ня хоча проблемаў зь нелегальнай міграцыяй, злачыннасцю і кантрабандай з усходу, якія заўжды вынікаюць, калі маеш пад бокам "бедных сваякоў". Такая эўрапейская пазыцыя: супрацоўніцаць з намі, каб на мяць лішніяя клопату.

Сяргей Рак

У верасні Незалежны інстытут сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаваньняў правёў апытыванье з мэтай вызначыць стаўленыне беларусаў да Эўразіяzu. Больш за 53% апытаваных згодныя прагаласаваць "за" далучэнне да эўрапейскага саюзу, 8% — рашуча "супраць", а астатнія ня бралі ёх удзелу ў галасаванні ці ня здолелі адказаць на пытаныне. Мроіць не забароніш, власне, скажа інфармаваны й дасьведчаны чытак. Але менш чым праз два гады мы межавацьмем з Эўразіям. Лукашэнка ня вечны, а гэтае суседства нам дадзена калі не назаўжды, дык надоўга.

Туркі-кіпріёты таксама хочуць у Эўразіяzu

Шостае пашырэньне Эўропы

Галоўная страва на стале

Апантаны ёўфарыяй ад хуткае інтэграцыі ў Зьвяз, уздзельнік прэс-канферэнцыі дэпутатаў польскага Сойму ў Эўрапарламэнце, распавяддаючы пра стравы, якія падаваліся на адным з прыёмаў, зазначыў, што дэсэрты былі вугорскія ѹ кіпрскія, але галоўная страва — польскія! Да раптам дадаў: "Так, панове, мы, палякі, — галоўная страва настале ЭЗ!" Гэтае нечаканае паранінне вельмі слушнае. З дзесяці краінаў, якія павінныя даўчыцца да Зьвязу ў 2004 г., Польшча зь ейнімі 50 парламентарамі будзе самым упльывовым гульцом, роўным Гішпані. Наступнай па значнасці сярод "нэафітаў" стане Румынія, што ўвойдзе ў Зьвяз у 2007-м (33 дэпутаты).

Патасу ў прамовах польскіх палітыкаў ды газетных артыкулах цяпер паменела. Палякаў больш цікавіць надзённыя пытанні (фінансавыя, праўныя ўмовы далучэння да ЭЗ, квоты на вытворчасць прадукцыі), цяжкія перамовы на заключным этапе інтэграцыі. Цікавіць таксама, ці мусіць новыя сабры плаціць адрэзу 100% сяброўскіх складак або атрымаюць у першыя гады палётку. Прадстаўнікі нацыянальных элітаў краін-кандыдатаў пабойваюць "апынуща ў цені", таму ўзважаюць кожную драбніцу ў пагадненнях з Брусялем.

"За" і "супраць"

Паводле звестак "Эўрабаромэтру" (сацыялягічнай службы ЭЗ), 61% грамадзянаў прынансаці краінай-кандыдататаў (разам з Турэччынай) лічачь, што "Эўразіяzu — гэта добра". У тых гаспадарствах, якія сутыкнуліся з эканамічнымі цяжкасцямі на шляху да Эўразіяzu, адночтоная бальшыня кажа ЭЗ "так" (78% у Румыніі, 68% у Баўгарыі, 65% у Турэччыне). Грамадзяне ж тых дзяржаваў, што больш-менш адпавяддаюць "эўрастандартам", зь меншай ахвотай ідуць у ЭЗ (Польшча — 52%, Літва — 48%, Чехія — 43%, Эстонія — 32%).

Турэцкае пытанье

"Далучэнне Турэччыны — канец Эўропы?" — артыкулы з такім загалоўкам з'явіліся на пачатку лістапада ў заходніх выданнях. Там каментавалася выказванье Валеры Жыскар д'Эстэнна (былога прэзыдэнта

Францыі ѹ старшыні групы па падрыхтоўцы Эўраканстытуцыі) пра тое, што Турэччыне "няма месца ў пашыраным Зьвязе". Бо 95% насельнікаў краіны і яе сталіца знаходзяцца па-за Эўропай.

Эўракамісія — выканалаўчы й частковая заканадаўчы орган — зазначае, што нацыя, якія маюць даўчыцца да новай панзўрапейскай супольнасці, павінны адпавядзіць т.зв. "капінгагенскім крытэрам" — дасягнуць пэўных эканамічных паказынікаў ды забясьпечыць дэмакратычныя свабоды для грамадзян. "Эўракраты" падкрэсліваюць у кожным дакладзе, што Турэччына дасягнула прагрэсу (напрыклад, скасавала смяротную кару), але пытаньне з курдзкай меньшасцю заставае. Дый існуе небяслыка масавае некантролюване міграцыі туркаў ў іншыя дзяржавы Зьвязу па сяляльству далучэння краіны да ЭЗ. З іншага боку, эўрапейская эліта баіцца, што расчараўаныя адмовай Захаду турецкія выбаршчыкі галасавацьмуть за "ісламскім экстремістам". Тому гэту краіну, якія падала заяву на далучэнне да ЭЗ яшчэ ў 1987 г., трymаюць у "перадпакой" ЭЗ, пратускаючы без чаргі шчаслівіцьцяў канкурэнтаў.

Між тым, з канфесійнымі разыходжаннямі Зьвяз сутыкаўся і раней. У Эўрапейскую супольнасць вугалю ѹ сталі, створаную ў 1951 г., спачатку ўваходзілі шэсць дзяржаваў з пераважна каталіцкім насельніцтвам. Такое "праватыканскае" аб'яднанне выклікала недавер у пратэстанцкіх Вялікай Брытаніі й Даніі. Яны далучыліся да гэтай зоны вольнага гандлю толькі ў 1973 г. Потым у супольнасць увайшла

праваслаўная Грэцыя (1981). Таму становішча Турцыі не безнадзеяне, тым больш што турецкая меньшасць Кіпру ўжо ў 2004 г. атрымае "эўрапрапіску" разам з грэкамі-кіпрыётамі.

Дзе край Эўропы

Калі я знаёмлюся з заходнімі эўрапейцамі, яны часціць пытавацца: "Ваша краіна — кандыдат на ўступ ў Эўропы?" У іхнім разумэнні Эўропа атаясамліваецца са Зьвязам. Наш улюблёны лёзунг "Беларусь — цэнтар Эўропы" можа справакаваць там усымешкі на тварах. У заходніх мэдыйах тэрміны "Эўропа Пятнащатці" ці проста "Эўропа" сталіся стопрацэнтовымі адпаведнікамі Зьвязу. Пашырэнне на ўсход дазваляе ЭЗ амаль легітымізаваць манаполію на ўжываньне гэтага брэнду.

А што станецца з намі, Украінай, Балканамі? Ня треба быць Настрадамусам, каб прадбачыць: калі адзін неўраўнаважаны палітык нечакана пачынае выказваць Брусялю знакі прыхильнасці, гэта не азначае, што ЭЗ імгненна папаўзіце да яго на каленях, каб толькі не дапусыць адкрыцця "неабсяжнай" беларускай мяжы для нелегальных уцекачоў ды наркадылераў. Пасляя даўчыння новых чальцоў Зьвяз будзе межаваць ня толькі з Беларусь, але й з "эўрапейскім паражавым склепам" — Балканамі. Дый мігранты для ЭЗ ня новая проблема: цэлыя караблі іх кіруюцца з Паўночнай Афрыкі й Альбаніі. Таму Лукашэнкавы пагрозы справакаюць хіба ўзмадненне візавага кантроля ў дачыненіі да простых бела-

рускіх грамадзян.

Украінская мадэль эўрапейскай палітыкі — "і вашым і нашым" — таксама засвідчыла сваю неефектыўнасць. Сённяня Кіеў нічога ня робіць, каб спраўліць вівердзіць уласныя заявы пра далучэнне да эўрапейскіх інстытуцый. Украінская кіраўніцтва ўзлічнена кроцьце апраўданай "бацькам" съцежкай палітычнае ізоляцыі — толькі зь некоторым спазненнем. На апошнім саміце NATO ў Празе Күчму далі гэта адчуць. Калі б узделнікаў саміту пасадзілі згодна з ангельскім альфабетам, побач з украінскім прэзыдэнтам, якога падаразаюць у незаконным гандлі зброяй з "восьцю зла", мусіў бы апінущца Тоні Блэр (United Kingdom — афіцыйная назва Вялікай Брытаніі — і Украіне пачынаюцца з аднае літары). Тому вырашна было карыстацца французскім правапісам, дзе Аб'яднане Каралеўства ператвараецца ў Royaume Uni. І Кучма апінуйцца побач з туркамі.

ЭЗ — не санаторый

Нягледзячы на прынцып салідарнасці паміж сябрамі ЭЗ, на т.зв. "структурныя фонды", з якіх выдаткоўваюцца сродкі на перабудову эканомік бедных разгэнаў (Валі, Сыцилі, Андалусія й інш.), ЭЗ — не дабрачынная арганізацыя. Польшча, Вугоршчына прыклалі вялізныя выслікі, каб перабудаваць свае нацыянальныя эканомікі. А рэформы — гэта заўжды трагедыя для пэўных сацыяльных груп. Прыгадаем, як актыўна пратэставалі французскія сяляне супрацоўніцтва ўзлічненна Гішпані да ЭЗ. Але жаданне дасягнуць стандартаў якасці загартоўвае ў робіць вытворцаў больш упартымі ў упэўненімі, а палітыкаў вучыць бараніць свае нацыянальныя інтарэсы, настойліва патрабаваць ад Брусялю законные квоты на вытворчасць познейшай прадукцыі. Вось і польскія "ахвяры" блізкага ўжо аб'яднання, якія лімантаўвалі быті пра страты й банкрутства, не знаходзяць рэальнай альтэрнатывы Эўропе.

Дапамога новым чальцам ня зробіцца непамерным цяжарам для заходнеэўрапейскіх падаткаплатнікаў. Так, калі ў 2001 г. кожны сябра ЭЗ адлічыў у агульную скаронку 1,08% свайго ВУП, дык у 2002—06 г. гэты паказынік не павінен перавысіць

1,27%. Да таго ж Захад вельмі зацікаўлены ў стварэнні агульнага рынку на паўмільярда спажывцоў з агульнымі для ўсіх субектаў гаспадарання праўнымі правіламі гульні.

Без вэртыкаляў

Краіна, што ўваходзіць у Эўразіяzu, мусіць адмовіцца ад жорсткай цэнтралізацыі ўлады, прыняўшы прынцып "субсыдыярнасці", калі кожны аўтаномны ўзровень улады, органы якой абираюцца, а не прызначаюцца, мае ў сваёй выключнай кампетэнцыі тყыя падаразаўвае з найбольшай карысцю для грамадзян. Нам недастатковая будзе зьявіцца шыльды "вобласць" і "район" на "край" ці "павет". Трэба ліквідаваць "вэртыкаль", якія гатавыя пасля тэлефанавання "зверху" сказаць "Есьцы!" і бяздумна выканаваць любы загад. Краіны-кандыдаткі прыклалі вялікія намаганні, каб рэформаваць і дэмакратызаваць мясцове самакіраванне.

Бабілёнская вежа

Захад рыхтуецца да інтэграцыі паволі, з усёй сваёй спрэцтвівай насыць і рацыяналізмам. У часе праектавання заі паседжанняў новага будынку парламента ў Страсбурзе быў прадугледжаны фатэлі для новых парламентараў. Загадзя пачалі рыхтуваць пераладчыкі з краінай-кандыдататаў. Усё ж такі 12 новых працоўных моваў у дадатак да 11 наяўных. Бабілёнская вежа! Пэсамісты, баючыся зынжэнэрнай якасці перакладаў, пратапоўвалі абраць дэльце працоўныя мовы. Але кіраўніцтва ЭЗ не захацела працаваць спрэчкі наконт таго, чыя мова больш людзкая і панская. То самае і з выбарамі сталіцы. Каб не пакрыўдзіць нейкую з вялікіх дзяржав, установы ЭЗ месціцца ў Брусалі, Страсбурзе й Люксембурзе. Дэпутаты й чыноўнікі змушаныя "вандраваць" з аднае сталіцы ў другую, а за імі — мэталёвыя скрыні з паперамі. Але кансэнсус каштоўнейшы за выдаткі.

Кампраміс, замірэнне — галоўная здабыткі Зьвязу. Яны робяць немагчымым новыя мілітарныя канфлікты нават паміж такімі "спрадвечнымі" ворагамі, як Францыя й Нямеччына. Зыміцер Хадакоў, Страсбург

Ідэя ўступлення Беларусі ў Эўразіяzu вельмі папулярная сярод моладзі

АНТОЛІ КЛЯЧУК

Качаран разлічває на перемогу

У Арменії 19 лютага адбдуцца прэзыдэнцкія выбары. Ужо зарэгістраваныя 16 прэтэндэнтаў на гэтую пасаду. Асноўная барацьба разгорнецца між цяперашнім прэзыдэнтам Робэртам Качаранам і двумя кандыдатамі ад прарасейскай і посткамуністычнай апазыцыі.

Перадвыбарчым штабам Качарана кіруе міністар абароны і па сумяшчальніцтве сакратар Рады бясьпекі Сэрж Саркісян. Дзейнага прэзыдэнта падтрымлівае «Дашнакцүн» (адна з найстарэйшых нацыянальных партый ў краіны) і Рэспубліканская пар-

Роберт Качаран кіруе ня самай заможнай краінай

тыя, якую ачольвае прэм'ер-міністар Андранік Маркаран.

«Партыя ўлады» шукае сабе падтрымкі як на Захадзе, так і ў

Расеі. Амэрыканцы лічаць Р.Качарана палітыкам, здольным вырашыць нагорнакарбахскі канфлікт. Расейскі «вэктар» у пад-

трымцы прэзыдэнта павінен забясьпечыць С.Саркісян, які зьбіраецца найбліжэйшым часам у Москву — будзе рыхтаваць візит свайго патрона ў Расею.

Апазыцыя мае супрацьпастаўці прэзыдэнту лідэра партыі «Права і ѹднанье» Арташэса Гегамяна і лідэра Народнай партыі Сыцялані Дэмірчана (сына Карэна Дэмірчана — лідэра кампартыі ў савецкія часы і сылікера Нацыянальнага сходу ў часы незалежнасці, які загніў падчас тэракту 27 кастрычніка 1999 г.). А.Гегамян лічыцца прарасейскім палітыкам і можа супрацьстаяць прэзыдэнту на гэтым полі. Праўда, калі апазыцыйныя кандыдаты найбліжэйшым часам не ўкладуць паміж сабой пагадненне аб супрацоўніцтве, яны толькі расколюць пратэставы электратрат. За кожнага з іх гатовыя сёньня галасаваць па 10% выбараў. Рэйтинг Р.Качарана складае на сёньня 26%.

Вынікі сапылялягічных аптытанняў сведчаць, што 5% армян на зьбіраючыя прагаласаваць супраць усіх кандыдатаў, а яшчэ 27% пакуль ня вызначыліся з выбарам.

Былы прэзыдэнт краіны Лявон Тэр-Петрасян ад узделу ў прэзыдэнцкай кампаніі адмовіўся. Не перашкаджаць Качарану яго ўтварыў Барыс Ельцын, які спэцыяльна дзеля гэтага ездзіў у Ерэван.

А.ІІІ.

Дыпламатыя трубаправодаў

Чачэнскае скрыжаваньне вялікай палітыкі

Дарэмна Расея спрабавала выкарыстаць захоп тэатру на Дуброўцы, каб упісаць чачэнскую кампанію ў кантэкст барацьбы Захаду з міжнародным тэрарызмам. Дж.Буш пацвердзіў нязменнасць пазыцыі ЗША: дасягнуць міру ў Чачні можна толькі праз перамовы. Мініст Даніі адмовіў Расеі ў экстрадыцыі Ахмеда Закаева — афіцыйнага прадстаўніка прэзыдэнта Чачні Аслана Масхадава. Абвінавачаныі Расеі ў генацыдзе чачэнскага народу, якія пэрыядычна агучвае ПАСЭ, тлумачацца ня толькі павагаю Захаду да правоў чалавека. «Чачэнскі вузел» — частка праблемы каўкаскага рэгіёну, дзе Злучаныя Штаты і Эўразія маюць свае стратэгічныя інтэрэсы.

Адзін з прыярытэтаў замежнай палітыкі ЗША — пракладка новых маршрутаў для транспартавання энзрганосбітаў з месцаў іх здабычы да спажывцоў. Выхад да новых вялікіх радовішчаў стварае канкуренцыю паміж краінамі, упłyваючы на каньюнктuru цэнаў на энзрганосбіты. Але нафта — гэта ня толькі эканамічны рэсурс. Будаванне трубаправодаў пры ўдзеле амэрыканскіх інвестараў, фактычна пад амэрыканскім дыпламатычным прыкрыццем, дазваліе Вашынгтону вырашыць і стратэгічныя палітычныя задачы. Уесь ланцуг «краіны здабычы — краіны транзыту — краіны-спажывцы» робіцца сферай інтэрэсаў і ўплыву ЗША.

Пастка для Баку і Астаны

Уласна чачэнская нафта ў разылік не прымаецца — колькі там яе ёсьць. **Ічкерыя мае стратэгічнае значэнне, бо месціцца на шляху транзыту вялікай каспійскай нафты.** Паводле ацэнак на 2001 г., нафтавыя запасы Казахстану складаюць 30 млрд. т. Гэта больш, чым у Кувейце (15 млрд. т), і нават больш, чым у Саудаўскай Арабіі (27 млрд. т). Цяпер Казахстан здабы-

IREX-PROMEDIA

вае 30 млн. т нафты ў год, ад 2005 г. Астана плянует здабываць 60 млн. т, ад 2010-га — 150 млн. т. Пры канды 90-х вярнуў згубленную пазыцыі на нафтавым рынке Азэрбайджан. Дзякуючы запасам буйных радовішчаў «Азеры», «Чыраг» і «Гюнеші» Баку можа экспартаваць 50 млн. т нафты штогод цягам 15 гадоў.

Зьяўленыне на сусветным нафтавым рынку гэтых краінаў Расеі не даспадобы. І Крэмль, зразумеўшы, што пазыбенуць «непрыемнасці» немагчыма, вырашыў кантроліваць казахск-азэрбайджанскі нафтавы струмень. У 1997 г. было падпісане пагадненне аб будоўлі трубаправоду Тэнгіз—Новарасійск. Казахстан атрымаў магчымасць праганяць праз расейскую тэрыторыю 15 млн. т нафты штогод — згодна з усталіванай двухбаковым пагадненнем квотай. Баку, таксама згодна з квотай, мог пампаваць 2 млн. т. «Транзытныя» гроши ня мелі прынцыповае вартастці для Крамля — на першым пляне была геапалітыка. Транзыт праз расейскую тэрыторыю пэўнай колькасці казахскай і азэрбайджанскай нафты адкрыў перад Москвой магчымасць вызначаць пакупнікоў. Для Крамля было важна, каб ра-

сейскай нафце на рынках Украіны, Беларусі і Малдовы не было альтэрнатывы. Пакупнікамі наўват амбекаванай квотамі казахскай і азэрбайджанскай нафты мусілі быць краіны «далёкага за межжа». А той факт, што Астана і Баку, дзякуючы супрацоўніцтву з Москвой, сталі атрымліваць нафтадаляры, зрабіўся падставай для замежнапалітычнай гульні Крамля.

Расейскае кіраўніцтва заклікала казахскі й азэрбайджанскі істэблішмент да актыўнага супрацоўніцтва. Маўляй, гэтыя дыўдэнды — толькі «першая ластаўка», Расея разумее зацікаўленасць Астаны і Баку ў экспарце сваіх энзрганосбітаў. Гаварылася нават пра магчымасць прызначыць замежных інвестыцый для будоўлі дадатковых трубаправодаў.

У абыход Расеі

У 1999 г., калі аддзялі Шаміля Басаева і Хатаба ўварваліся ў Дагестан, зрабілася ясна: нават калі б Москва і зьбіралася будаваць тая трубаправоды, дык толькі на паперы — заходняя інвестыстры не дали б грошай пад такі рызыктоўны праект, а сама Расея ня мае дастатковых срод-

частка каспійскай нафты трапіць на ўкраінскі рынок.

Бітва за Грузію

Другая чачэнская кампанія, распачатая Москвой пры канцы 1999 г., зрабіла непрываабным расейскі транзытны маршрут. Блізкасць выбухованебясьпечнай Чачні паставіла крыж на ўсіх размовах аб пашырэнні «нафтавага» супрацоўніцтва Расеі з прыкаспійскімі краінамі СНД. Апошняя зрабілі стаўку на Захад і перш за ўсё — на ЗША. З гэтага моманту Крэмль усяляк намагаецца дэстабілізаваць унутрыпалітычную ситуацыю ў краіне, тэрыторыя якой выконвае ролю корка ў каспійскай нафтагазавай пасудзіне, — у Грузіі. На ейную тэрыторыю расейскія войскі выцікалі чачэнскія фарманы, тым самым на поўначы краіны ствараўся пояс з непадкантрольных Тбілісі тэрыторыям. На словах дэкларуючы павагу да тэрытарыяльнага адзінства Грузіі, Москва стала на шлях фактычнай анексіі Абхазіі і Паўднёвай Асечіі — больш за 60% насельніцтва гэтых рэгіёнаў атрымалі расейскіе грамадзянства.

Працяг на старонцы 11.

Хто кіруе Гарадзеншчынай

Сапраўдную кадравую ліхаманку зьведала ў апошнія гады Гарадзеншчына. Паслья съмерці ў лютым 2001 г. кіраўніка вобласці Аляксандра Дубка ягоную пасаду заняў Уладзімер Саўчанка, што ад 1999 г. быў першым намеснікам старшыні аблвыканкаму. Новому кіраўніку пашанцевала. Яму засталася перадавая па многіх паказыніках вобласць і насельніцтва, выхаванае працоўнай этыкай каталіцызму. Засталося малое — калі не ўзыходзіць на новыя прыступкі, дык хоць бы ўтрымаць ранейшыя вышыні.

Галоўнае дасягненне Саўчанкага кіраваньня на Гарадзеншчыне за год — вынікі «бітвы за ўраджай». Ураджайнасць на Гарадзеншчыне была самая высокая ў краіне, але па вэлічыні паказыніку атрыманага зборжжа ёсць упершыню саступіў суседній Менскай вобласці. Не забудземся, што ў Менскай вобласці куды большая тэрыторыя.

Усходнікі аблываны

У лютым 2002 г. першым намеснікам старшыні Гарадзенскага аблвыканкаму — старшынём камітэту па сельскай гаспадарцы і харчаваныі быў прызначаны Іван Данчанка. Клопату ў яго — цэлы аблыванак. Па вэлічыні сярэдняга надою на каро-

бу за 9 месяцаў 2002 г. «у патыліцу дыхае» тая ж Меншчына (2309 кг супраць 2368 на Гарадзеншчыне). У сёвнагадоўлі па паказыніках за вэрасень гарадзеншчына апярэдзіла Гомельскую і Віцебскую вобласці. 114 прадпрыемстваў сельскай гаспадаркі (у вобласці іх звыш 300) у крыжыністым стаНЕ.

На складах завозна

Таксама зь лютага 2002 г. намеснікам старшыні аблвыканкаму працуе Аляксандар Радзевіч. Кіруе прамысловым комплексам, сферай гандлёвай і побытавага аблугуўання, систэмай цэнаўтарэння, развіццём прадпрымальніцтва.

Аб'ём прамысловай вытворчасці ў супастаўных цэнах, у параўнанні са студзенем—веснінем 2001 г., сёлета павялічыўся толькі на 0,1%. І гэта паводле кульгавае афіцыйнае статыстыкі. Прямысловыя прадпрыемства абласнога цэнтра, Дзятлаўскага, Астравецкага і Слонімскага раёнаў не дасягнулі аб'ёмаў вытворчасці аналагічнага пэрыяду мінулага году. На 1 кастрычніка на складах засталося гатавой прадукцыі на 90,7 млрд. рублёў, што складае 64% у сярэднямесячным аб'ёме вытворчасці. На адпаведную дату 2001 г. гэты паказынік складаў 48,2%.

Гарадзенскі «губэрнатар» Уладзімер Саўчанка (справа) добра сябе адчувае за плячыма прэм'ера Генадзя Навіцкага (у цэнтры).

Трэба непапулярныя рэформы

Кадры ў нас па адукатаў і досьведзе далёка ня горшыя. Але эканамічная сітуацыя ў краіне такая, што нават герайчным рыўком намесніка старшыні аблвыканкаму справу не асіліш. Неабходныя кардынальныя і рашучыя, але непапулярныя ў народзе рэформы. На такі мужны крок трэба асымеліца найвышэйшим кіраўнікам краіны. А гэта проблематычна, бо можна страціць падтрымку выбараў у сакавіку 2003 г. Палітычны разылік не саступае дарогі эканамічнаму прагматызму.

Антон Лабовіч,
Горадня

Саўчанка Уладзімер
нарадзіўся ў в.Фарлоўка
Касцюковіцкага р-ну Магілёўскай вobl. Скончыў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію па спецыяльнасці «інжынер-землеўпардакавальнік». З 1974 працаў дырэктарам Брасаўскага сельгасгатнікуму Бранскай вobl. (Расяя). Быў прарабам, начальнікам Круглянскага ДРБУ-214, старшынём калгасу, паслья — старшынём Круглянскага райвыканкаму, намеснікам старшыні Магілёўскага аблвыканкаму (1996—2000), першым намеснікам старшыні Гарадзенскага аблвыканкаму (1999—2001).

Данчанка Іван
нарадзіўся ў Скідзелі Гарадзенскага р-ну. Скончыў Гарадзенскі сельгасністыут і Акадэмію кіраваньня пры презыдэнце. Зоінжынэр, мэнеджэр-еканаміст. Працаўваў заатэхнікам у Ваўкавыскім р-не, паслья — ва управеўленні сельскай гаспадаркі Ваўкавыскага райвыканкаму. Кіраваў Ваўкавыскім саўгасамтэхнікумам (1990—97). Працаўваў першым намеснікам старшыні — начальнікам управеўлення сельскай гаспадаркі Ваўкавыскага райвыканкаму, старшынём райвыканкаму (1997—2001). З 2001 г. — першы намеснік старшыні аблвыканкаму.

Радзевіч Аляксандар
нарадзіўся ў в.Пагарэльшчына Смургонскага р-ну. Скончыў Менскі радыётэхнічны інстытут. Інжынэр-канструктар-тэхноляг радыёапаратуры. Працаўваў інжынэрам на менскім «Інтэрграле», начальнікам аддзелу тэхнічнага забесьпячэння сродкай вылічальнай тэхнікі Смургонскага заводу аптычнага станкабудавання. Ад 1998 да лютага 2002 г. — генэральны дырэктар в/а «Смургонскі завод аптычнага станкабудавання». З 2001 г. — намеснік старшыні аблвыканкаму.

Ульнёсле і зямное

Францішканскому касцёлу ў Горадні жыўлёва-камунальнай службе пагражае адключыць апяліпленне за наявоечасовую аплату паслугаў.

Зыміцер Чарнель, Горадня

Vulica pieršaha prezydenta

Vulicaj «Pieršaha prezydenta Bielarusi» prapanuje nazvač ciarie-rašniuju vulicu «50 hod VLKSM» baranavickaje pradpryjemstva «Har-haz». Usio heta — nie ad vialikaj lubovi hazavikou da Łukašenki. Jakraz kala ich pradpryjemstva vulicaj niemahčyma jezdzič. Smat hadou «Har-haz» žvartaušia da haradzskich uladaū z prapanovaju dobraūparadkavač «50 hod VLKSM». Ale adkazu nie pačui.

Harelačnyj rejd

Tolki za adzin tydzień baranavickija milicyjanty vyjavili 214 kvarteraū, dñe honiač samahonku. Žniščana 400 litraū hatovaha produktu j 1600 litraū brahi (u adnoj kvatery — adrazu 1300 litraū).

Try apošnija

Tolki ū troch haspadarkach Baranavickiju va ūsich pamiaškaipniach haryc švialto. Va ūsich astatnich kałasach elektryčnaśč častkova adklucena.

Ruslan Raviaka, Baranavici

Была школа і няма

У Крывічах, што на Мядельшчыне, у туую сераду згарэла музычная школа. Пажар начаўся каля 22-й гадзіны, калі ў будынку нікога не было. Агонь

зыншчыў усё дазваньня: баяны, акардоны, піяніна, раяль. Пяць пажарных машынаў не дали рады. Спачатку прыгасілі полымя, але вада скончылася, а ўсе навакольныя калёнкі былі пазамярзаўшы. Пакуль ездзілі па ваду, агонь разгарэўся наноў. Ад школы засталося адно пажарышча з гарою аблапенас цэглы. Дзеци будуць вучыцца ў іншых памяшканын. Пакуль няясна, чаму будынак загарэўся. Гэта высьвятляюць менскія спэцыялісты з МНС.

Vačlaŭ Zvyaruga, Mядзел

Moynaya kurpsy

Шtonядзелі ў віцебскай бібліятэцы імі Караткевіча праходзіць заняткі курсаў беларускай мовы, якімі на грамадzkіх пачатках кіруе Софія Шымковіч. Арганізаваныя яны Віцебскай радай ТВМ. На курсах займаюцца дарослыя людзі, усяго 10 чалавек, а першымі прыйшлі вучыць мову перасяленцы з Літвы.

Mihal Čarvinški, Vičebsk

Skaciina moža spač' spakoina

Aršancki аддзел па барапаванага знаходзіліся ў Воршы, у аранданым доме непадалёк ад гарадзкога рынку. Tam туши разьбіралі, а пасля перапраўлялі фургонамі ў Расею. Банду сабраў і ўзначалі азэрбайджанец, памагатымі былі два беспрацоўныя аршанцы. Злачынцамі затрымалі ў часе крадзя-

жу на кароўніку вёскі Старое Хорабрава.

Biktar Lutynski, Vorsha

Njjasny gimin

«Паважаная рэдакцыя! Калі можна, надрукуйце ў вашай газэце новы гімн Рэспублікі Беларусі, бо па радыўнікі не відаўся разабраць. Загадзя ўдзячны вам пастаянны падпісчык Сухарчук Алег, в.Антонаўка».

«Аршанская газета»

Patryetam — zynjekki

Днямі нейкі бэнэфіавец з Шацілак, хочучы купіць цыгарэт, спыніў сваю машыну ў неналежным месцы і скораныка пайшоў у кіёск. Але пільны наш міліцыянт на спаў у шапку і пасля вартаныя мужыка да машыны ветліва прапанаваў яму заплаціць штраф. Даведаўшыся, што трэба аддаць каля 5000 рублёў, мужык памаццяў па кішэнях і сказаў, што з сабою такіх грошай ня мае. Тады міліцыянт спытаў, дзе працуе мужык. Той сказаў, што ў БНФ. «А што гэта такое?» — спытаў міліцыянт. «А гэта партыя, якая змагаеца супраць Лукашэнкі!» — «Тады давай паўтары тысячу», — прамовіў міліцыянт. На tym і сышлі.

Lisca dzyabnula

Padčas pryzbiraniyna burakoju da Družka Mihala padysila lisca. Tolyje adagiau, ale yana padysila znoyu dy zdolela ukusciu Mihailu za ruku. Takia pavodzieni yzvyleli yu juna nenaormalnuya. Davyalosya zvyezruncza da lekara.

losia ў ноч з 10 на 11 сінняня. Paцярпела сковішча дабрачыннай арганізацыі «Хасэд Барух», якая размыяркоўвае гуманітарную дапамогу сярод габрэйскіх малазабяльшчаных сем'яў. Следчыя ліцаць, што злачынства ўчынілі бамжы: ня здолеўшы вываличы з памяшкання цяжкія пакункі, у якіх зблішчата былі харчы, зладзе частаваліся на месцы.

Aleś Asipčo, Magilie

Nedaplačili za kroy

Ad pachatku godu 275 bialynickich donaraў zdalej 110 litraru kryvi. Za tolye rabilobnica pavinnia zaplaciči im agulam 5483 tys. rublē. Ale выплачана толькі 4.493.400 rublē.

Bazyl Litzvionov, Bialynichi

Manjacyk ci sekta

Truply nekalkiž xanchyn, zabitych z asablivaiž žorstkaščiu, znoidzenei kalia Menšku u kančy liščapada — snynežni. Pavodle zvyezstak MUS Belarusk, nekalkiž trupaў byli расčlanięny, adzīn spaleny.

Taksama pavedamliaječca pralykali ruku pradstavu kielbasa adzīn spaleny. Kryniča agenčtva «Interrafax» u MUS adznačyła: «yescy padičava, mierkač, shaly ab'jednacu momant va ūsich zlačyvistwach — mescza zabolity: Maladachanskii kironak, a skazac, ci ab'jednany mīk saby gatyja zlačyvistwy, pakul' cajjka.

Старши памочнік пракурора Менскай вобласці Аляксандар Якаўлеў зазначыў, што пакуль адзінкаў аў'яднacu momant va ūsich zlačyvistwach — mescza zabolity: Maladachanskii kironak, a skazac, ci ab'jednany mīk saby gatyja zlačyvistwy, pakul' cajjka. A.III.

8 ПРАГРАМА ТВ З 20 ДА 26 СЪНЕЖНЯ

Наша Ніва [47] 20 сънежня 2002

20 ПЯТНІЦА, СЪНЕЖНЯ**БТ**

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
 6.15, 7.15, 8.15 Добрыя раницы, Беларусь.
 9.15, 17.00 "Пецярбурскія таемніцы". Сэрыял.
 10.05 "Падарожжа вакол съвету". Дак. сэрыял (ЗША).
 10.20 Сад марты. Перадача для дачника.
 10.45 "Святыні Беларусі". Жыворовіцкія Святыні Успенскія манастырь.
 11.10, 22.00 "Магія каханьня". Сэрыял.
 12.20 Добры дзень, Беларусь!
 13.15 Тыдзень Міжнароднага французскага канала. Камэдзяя "Хорж Дандан" (МФК).
 14.40 Дак. фільм "Экспатабле" (МФК).
 15.25 "Легенда пра згублены горад". Сэрыял для дзяцей.
 15.50 "Усе на арбіту"! Пазнавальны сэрыял.
 16.00 Пяць чудаў.
 16.10 5x5.
 18.20 З дакладных крыніц.
 18.35 Мэліядрама "Адзінокая дзяўчына" (МФК).
 20.15 Лес чалавека. "Жан-Мары".
 20.40 Калыханка.
 21.00 Панарама. Інфармацыйны ка-

нал.
 21.45 Навіны рэгіёну.
 22.50 10 хвілін пра спорт.
 23.20 Зона Ікс.

СТВ

5.00 "Мэш". Сэрыял.
 5.30 "Шэрш ля ФАН".
 6.00, 15.35 Чарапашкі ніндзя: новая мутанты". Тэлесэрыял.
 6.30, 15.05 "Джым Батан". Мультсэрыял.
 7.00, 14.35 "Новы экшэнмэн". Мультсэрыял.
 7.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.05 "24 гадзіны".
 7.45, 20.15 "СТВ-спорт".
 7.55, 18.25 "Меншчына. Людзі, падзея, факты".
 8.05, 19.45 "Навіны СНД".
 8.20 "Філімранчыны тыдзень".
 8.25 "Сынеданыне зь інай Афанасьевай".
 8.30, 20.50 "Менск і менчукі".
 8.40, 22.50 "Тэхнапаль".
 8.50 Кіно: кримінальная камэдзяя "Марыхуана". ЗША, 1998.
 11.00, 21.00 "Аўтапанарама".
 11.15 "Тэатральная гісторыя".
 11.30 "Яга, цёмная страсьць". Тэлевінавэла.
 12.50 "Дэтктыўная гісторыя. Дзённик уткача". Дак. фільм.
 13.20, 18.35 "Правінцыялы". Тэлесэ-

рыял.
 16.05 "Сьвет Бобі". Мультсэрыял.
 16.50 "Сямейная страсьць". Ток-шоу.
 17.55 "Пад вуглом 23 з паловай. Экстремальная людзі". Дак. фільм.
 20.00 "Добры вечар, маленкі...".
 20.25 "Фільм, фільм, фільм".
 20.40 "Адпачывай".
 21.15 Кіно: фантастычная камэдзяя "Алпрацыя "Каза". Польша, 1999.
 23.20 "Кіно". Катрын Дэнев, Даніэль Атэй, Бэнуа Мажынэль у драме "Зладзе". Францыя, 1996.

8 канал

17.30 Мультпрада.
 17.45 Трылер "Хуткасць".
 19.35 20.40 Тэлекрама.
 20.45 Сэрыял "Кірмаш пыхлівасць".
 20.45 "Вечарніца".
 21.00 К-відэа "Top-8".
 21.55 Mast. фільм "Чарнкнік".

Першы музычны канал

7.00, 8.10 "Пад'емнік".
 8.00, 22.00 "120/80".
 8.30, 17.00, 20.30, 23.00 MegaMix.
 12.00 "Azon".
 14.00, 22.10 Навіны спорту.
 14.10 "V.I.Ronja".
 16.00 "Скул-прада".
 18.30 Музыка.RU.
 19.30 People-mix.
 22.20 "20-ка Першых".

АНТ

15.10 Чорныя дзіркі. Белья плямы.
 16.05 "Са столі".
 16.35 Дакумэнтальны экран. "Даку-

9.00 Навіны.
 9.15, 19.05 "Сямейная повязі". Сэрыял.
 10.00 Кримінальная камэдзяя "Ні больш, ні менш" 4-я сэрыя (заключная).
 10.55, 22.15 "Фабрыка зорак".
 11.25 Сэрыял "Твінсы".
 16.30 Шматсэрыны фільм "Агнэм і мячом" 4-я сэрыя (заключная).
 17.30 Гурамыстычная праграма "Самі з вусамі".
 18.00, 20.30, 23.35 "Нашы навіны".
 18.10 "Вялікае мыцьце".
 20.00 Час.
 21.05 "Поле цудаў".
 23.45 Культ Расэл у баевіку "Салдат".

РТР

7.45 Сэрыял "Мужынскія работы-2".
 8.45 Тэлесэрыял "Марскі вузел".
 9.45 Весткі. Дзяякурная часць.
 10.00, 19.00 Весткі.
 17.50 Сэрыял "Зладзеяка. Шчасце напракат".
 18.50 Дабраванч, дзеци!
 19.35 Мяццовы час. Весткі—Масква.
 19.50 Уладзімер Вінакур, Iosif Kabzon, Valeriy Livanov і група "Экс-ББ" у бэнэфісе Надзея Бабкінай.
 22.20 Апошні сэнс. Баявік "Крымінальны аддзел". 1997 г.

Культура

15.10 Чорныя дзіркі. Белья плямы.
 16.05 "Са столі".
 16.35 Дакумэнтальны экран. "Даку-

мэнт і мітавторчасьць".
 17.15 "Выбраўшыя месцы з...".
 17.30, 23.00 Навіны культуры.
 17.45 Паудэнныя сны.
 18.10 "Даламажыце Тэлеку".
 18.20 Дак. сэрыял "Час кавалергардаў". Фільм 6-ы. "Давыда, дурась-лівец шчасльві".
 18.45 "Стваральнік танцаў". Дак. фільм (ЗША, 1998).
 19.45 "Цырк". Тэлесэрыял. Заключная сэрыя.
 21.05 Ток-шоу "Аркестравая яма".
 21.45 "Знакамітыя арты". Арты з опэры. Брытніца "Пітер Граймз".
 22.00 Весткі.
 22.15 Блеск-клуб.
 23.25 Джэм-5.

HTB

9.00 Сёняння раніцай.
 9.20 Дак. драма "Злачыства і пакаранье".
 10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёняння.
 10.05 "Расціліна жыцьцё".
 10.40 Вы будзеце съмяяцца!
 14.35 "Мэта апраудвае сродкі". Ток-шоу "Прынцып даміно".
 16.05 "Лялька". Дээктыў.
 17.20 "Вечная стаўка".
 18.00 "Сеняны" з Тацінай Мітковай.
 18.35 "Свабода слова".
 19.55 Баявік "Майстар Усходу".
 21.50 "Усе адразу!".
 22.25 Кіно не для ўсіх. Трылер Альф-рэда Хічкока "Псых" (ЗША)

Эўраспорт

9.30 Канкур. Кубак съвету. Жэнэва. Паўтор.
 10.30 Снауборд. Кубак съвету. Тандадален, Нарвегія. Паўтор.
 11.00 Экстремальная віды спорту. Часопіс. Паўтор.
 11.30 Скіеркрос. Ле дзю Альп, Францыя. Паўтор.
 12.00, 14.15 Біятлён. Кубак съвету. Осрблі. Спрынт. Мужчыны. Паўтор.
 13.00 Горныя лыжи. Кубак съвету. Валь-Гардэн, Італія. Супергігант. Мужчыны. Жывая трансляцыя.
 15.00 Біятлён. Кубак съвету. Осрблі. Эстафета. Мужчыны. Жывая трансляцыя.
 16.45 Басбслей. Кубак съвету. Ля План, Францыя. Двойкі. Мужчыны, 1-я спроба. Жывая трансляцыя.
 17.30 Хакей. Вінкі. 1-я спроба. Жывая трансляцыя.
 18.30 Басбслей. Кубак съвету. Ля План, Двойкі. Мужчыны, 2-я спроба. Жывая трансляцыя.
 19.30 Аутагонік на ледзе. Альп-д'Юэз, Францыя.
 20.00 Футбол. Легенды кубку УЭФА. "Лідз", 2000—2001.
 21.00 Футбол. Легенды кубку УЭФА. "Баэр" (Левэркуэн), 2001—2002.
 22.00 Парусны спорт. Кубак Люітана. Паўфінал.
 23.00 Конны спорт. Лёндан. Жывая трансляцыя.
 0.15 Футбол. Легенды кубку УЭФА. "Нант", 1995—1996.
 1.15 Спартыўныя танцы. Германія.

21 СУБОТА, СЪНЕЖНЯ**БТ**

7.00, 12.00, 15.00, 18.00 Навіны.
 7.15 Сэрыял "Стварэнные съвету" (ЗША).

СТВ

8.10 Віртуалны съвет галівудзікіх фільмаў у сэрыяле "Сакрэты кіно". (ЗША).

8.35 Існасьць. Духоўная праграма.

9.10 Мультылюб.

9.50 Экран індыйскага кіно. "Ліхадзея". 1-я сэрыя.

11.15 Здароўе. Тэлечасопіс.

11.45 Музей. "Троіца" з Дастана.

12.20 Вісламяя. Гумарыстычная праграма.

12.50 Сола для дзябютанта. Таціна Гаўрылава (вакал).

13.05 Тэлевізійны Дом кіно. Вынікі кінэматаграфічнага года.

13.30 Час мяццовы. "Лета ў руці, ці Падарожжа з анеламі".

13.55 Вэстэрн "Адзінокі голуб" (ЗША).

15.20 Турнір. Тэлегульня.

16.00 Сэрыял "Лі Эван. І што ціпер?" (Вялікабрытанія).

16.30 KBK. Фінал вышэйшай лігі Беларусі.

18.20 "На скрыжаваннях Эўропы". Нацыянальны тэлефестываль песні.

19.05 Тыдзень Міжнароднага французскага канала. Відэофіlm "Міжнародны французскі канал у съвеце".

19.15 Прыгоднікі фільм "Таямніца Саджура" (МФК).

21.00 Панарама. Інфармацыйны ка-

нал.

21.45 Камэдзяя "Несапраўдны па-

цаунак" (ЗША).
 23.20 10 хвілін пра спорт.
 23.30 Цяжкая атлетыка. Міжнародны спаборніцтвы на прызы Я. Новікова.

СТВ

5.00 Музычны канал.
 5.30, 23.40 "24 гадзіны". Тэлесэрыял.

6.30 "Дзіка плянта": "Вызваліце Вілі" з цыклу "Паліяўнічы". Дак. фільм.

7.30 "Дэніс-непаседа". Мультсэрыял.

8.00 "Флінт — дэтктыў у часе". Мультсэрыял.

8.25 "Хіліф". Мультсэрыял.

8.50 "Запрашаем паскардзіца".

9.00 "СТВ-спорт".

9.10 "Рамонт".

9.25 "Сынеданыне зь інай Афанасьевай".

9.50 "Вядзьмак". Тэлесэрыял.

10.05 "Тайга". Тэлесэрыял.

10.20 "Дзёніс-непаседа".

10.45 "Аўтапанарама".

10.55 "Вісарыя".

11.00 "Сынгапансы". Мультсэрыял.

11.25 "Жыцьцё зь Люю". Мультсэрыял.

11.50 "Вуншпунш". Мультсэрыял.

11.55 "Плянэтэ людзей".

12.00 "Плянэтэ людзей" (г. Лодзь).

12.20 "Весялоўскому крухмальному заводу — 75 год".

12.50 "Партрэт на інтар'еры".

9.40 "Адпачывай".

9.50 "Вядзьмак". Тэлесэрыял.</

<p>23 ПАНДЗЕЛАК, СІНЕЖНЯ</p> <p>БТ</p> <p>6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны. 6.15, 7.15, 8.15 Добрай раніцы, Беларусь! 9.15, 17.00 "Пецярбурскія таямніцы". Сэрыял. 10.05 Кола тлеагляд. 10.20 Існасьць. Духоўная праграма. 10.45 Глянцта АРТ. 11.10, 22.00 "Магія каханьня". Сэрыял. 12.20 "На скрыжаваннях Эўропы". Націянальны тэлевізійны конкурс юных талентау. 13.05 Тэлебарометар. Прагноз на днёвія. 13.20 Л.Гурчанка ў маст. фільме "Аплядымэнты, аплядымэнты...". 14.35 Тыдзень Міжнароднага французскага канала. "Экспатабіе". Дак. фільм. 15.20 "Легенда пра забыты горад". Сэрыял для дзяцей. 15.45 "Сузор'е надзеі". Націянальны тэлевізійны конкурс юных талентау. 16.15 Мультыклуб. 16.55 "Кліп-абойма". 18.20 Тыдзень Міжнароднага французскага канала. Дэлтктыу "Съмяротнае падарожжа".</p>	<p>20.05 Галоўнае пытаньне. 20.40 Калыханка. 21.00 Панарама. 21.45 Навіны рэгіёну. 22.50 10 хвілін пра спорт. 23.20 Зона ІКС. 23.30 Сэрыял "Першая хвала" (Канада-ЗША).</p> <p>СТВ</p> <p>5.00 "Мэш". Камэйдыйны сэрыял. 5.30 "Шэршля ФАН". 6.00, 15.35 "Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэрз". Тэлесэрыял. 6.30, 15.05 "Джым Батан". Мультсэрыял. 7.00, 14.35 "Новы экшэнмэн". Мультсэрыял. 7.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.30 "24 гадзіны". 7.45, 20.15 "СТВ-спорт". 8.00, 18.25 "Меншчына. Людзі, падзеі, факты". 8.25, 21.00 "Арт-экспрэс". Культурнае жыцце стаціі. 8.40, 23.00 "Тэхналёя". 8.50 Кіно: А.Булдаю, Ю.Началава, М.Кокшануа ў эксперыментальнай камэдыі "Герой яраману". Расея, 2001. 11.00 Сола для дзяблонта. Сяргей Фалевіч (трамбон). 11.10, 22.00 "Магія каханьня". Сэрыял. 12.20 Добры дзень, Беларусь! 13.15 Л.Гурчанка ў мэйдраме "Каханная жанчына мэханіка Гаўрэлава". 14.30 Тыдзень Міжнароднага французскага канала. "Рынкі съвету". Дак. фільм. 15.20 "Легенда пра забыты горад". Сэрыял для дзяцей. 15.45 "Усе на арбіту" Пазнавальны сэрыял. 16.00 Пяць цудаў. 16.10 5x5. Інфармацыйна-забаўляльная праграма для старшакляснікаў. 16.55 Кліп-абойма.</p> <p>8 канал</p> <p>17.30 Мультфільм "Калядная песнянка Мікі Мауса". 18.00 Маст. фільм "Казачны прынц". 19.00 Маст. фільм "Казачны прынц". 20.30 "Аўта-клясі". 20.40 Тэлекрама. 20.45 "Вечарніца". 21.00 Гурман-клуб. 21.20 Лірчнай камэдзі "Анёл-ахоўнік". 21.30 Сэрыял "Банка". 21.45 Навіны СНД". 22.00, 23.20 "Тэхналёя". 22.30 Сэрыял "Каханка ў вэсты". 23.35 Святочнае багаслужэнне на Раство Хрыстова ў Магілёўскай Архікатэдры.</p> <p>СТВ</p> <p>5.00 "Мэш". Камэйдыйны сэрыял. 5.30 "Шэршля ФАН". 6.00, 15.35 "Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэрз". Тэлесэрыял. 6.30, 15.05 "Джым Батан". Мультсэрыял. 7.00, 14.35 "Новы экшэнмэн". Мультсэрыял. 7.30, 12.30, 16.30, 19.30, 23.30 "24 гадзіны". 7.45, 20.15 "СТВ-спорт". 8.00, 18.25 "Меншчына. Людзі, падзеі, факты". 8.25, 21.00 "Арт-экспрэс". Культурнае жыцце стаціі. 8.40, 23.00 "Тэхналёя". 8.50 Кіно: Торстан Кей, Нікіта Эйндрэж, Дэніэл Аляксандар у прыгодніком фільме "Акулы-2". ЗША. 11.00 "Пакулы гарыць съвека". 11.30 "Яга, цёмная страсьць". Тэлена-віла.</p> <p>Першы музычны канал</p> <p>7.00, 8.10 "Пад'емнік". 8.00, 22.00 "120/80". 8.30, 17.00, 20.30, 21.15, 22.15 MegaMix. 12.00, 16.40 "Azon". 14.00, 22.10 Навіны спорту.</p>	<p>8.00, 22.00 "120/80". 8.30, 17.00, 20.30, 21.15, 22.15 MegaMix. 12.00 "Azon". 14.00, 22.10 Навіны спорту.</p> <p>АНТ</p> <p>8.00 Тэлеканал "Добрай раніцы". 9.00 Навіны. 9.15, 19.05 "Сямейная повязі". Сэрыял. 10.00 "Што? Дзе? Калі?". Фінал зімовых гульняў. 11.25, 23.15 "Фабрыка зорак". 15.50 Дынснай-клуб: "Пералынак". 15.40 Вяртанье Каломба. Дэлтктыу "Стайка, большая за сімерць". 17.25 Незалежнае расыяспедаванне. 18.00, 20.30, 23.05 "Нашы навіны". 18.10 "Вялікае мыцьце". 20.00 Час. 21.00 "Расейская рулетка". 22.00 Прэм'ера. "Забойная сіла-4: Апошні прычал". 2-я сэрыя. 23.45 "Гта мае жыцце". Мэйлядрдрама. ЗША, 1992 г. 1.25 Прэм'ера. Плясыда Дамінга, Хасэ Карраса і іншыя ў святочнай праграме "Каляды ў Маскве". 2.25 "Апалаёгія".</p> <p>РТР</p> <p>7.45 "Таямніцы палацавых пераваротаў. Расея, стагодзьдзе XVIII...". Фільм 1-ы "Эстамант імпэратора". 2000 г.</p>	<p>9.25 "Гарадок". 10.00, 19.00 Весткі. 17.50 Сэрыял "Зладзейка. Шчасце напракат". 18.50 "Дабранач, дзæці!" 19.30 Місцоўы час. Весткі-Масква. 21.00 "Калыханка ад Сашы і Сірохі".</p> <p>АНТ</p> <p>8.00 Тэлеканал "Добрай раніцы". 9.00 Навіны. 9.15, 19.05 "Сямейная повязі". Сэрыял. 10.00 "Што? Дзе? Калі?". Фінал зімовых гульняў. 11.25, 23.15 "Фабрыка зорак". 15.50 Дынснай-клуб: "Пералынак". 15.40 Вяртанье Каломба. Дэлтктыу "Стайка, большая за сімерць". 17.25 Незалежнае расыяспедаванне. 18.00, 20.30, 23.05 "Нашы навіны". 18.10 "Вялікае мыцьце". 20.00 Час. 21.00 "Расейская рулетка". 22.00 Прэм'ера. "Забойная сіла-4: Апошні прычал". 2-я сэрыя. 23.45 "Гта мае жыцце". Мэйлядрдрама. ЗША, 1992 г. 1.25 Прэм'ера. Плясыда Дамінга, Хасэ Карраса і іншыя ў святочнай праграме "Каляды ў Маскве". 2.25 "Апалаёгія".</p> <p>РТР</p> <p>7.45 "Таямніцы палацавых пераваротаў. Расея, стагодзьдзе XVIII...". Фільм 2-и "Эстамант імпэратора". 2000 г.</p>	<p>РТР</p> <p>7.45 Адрыяна Чэлентана і Энтані Куін у камэды "Блеф" (Італія). 1976 г. 9.35 "У гарадку". 9.45, 22.30 Весткі. Дзяжурная часць. 10.00, 19.00 Весткі. 17.50 Сэрыял "Зладзейка. Шчасце напракат". 18.50 "Дабранач, дзæці!" 19.30 Місцоўы час. Весткі-Масква. 19.45 Прэм'ера. "Гарадок". 20.15 "Таямніцы палацавых пераваротаў. Расея, стагодзьдзе XVIII...". Фільм 3-и "Я – імпэратор". 2000 г.</p>	<p>НТВ</p> <p>9.00 "Сеньня раніцай". 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.30 "Надоечы". 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 "Сеньня". 16.05, 19.45 "Лялька". Дэлтктыу. 17.15 "Увага. Вышукі!". 18.00 "Сеньня" з Тацянай Мітковай. 18.40, 22.15 Сэрыял "Грамадзянін начальнік". 21.00 "Сеньня ўвечары" з Кірылам Паздняковым. 21.35 Сэрыял "Трэці лішні".</p> <p>Эўрапорт</p> <p>9.30 Лёгкая атлетыка. Анейсі. Паўтор. 12.00 Тэніс. Фінал US Open. Паўтор. 14.00 Футбол. Клясыка чэмпіянату Эўропы. Паўтор. 15.00, 23.00 Конны спорт. Лёндан. Жывая трансляцыя. 16.30, 20.30 Скачкі на лыжах з трампліну. К-120. Паўтор. 18.00 Фігуране катанье. Чэмпіянат Эўропы. Гала. Паўтор. 19.00 Эўрагала. 22.00 Парусны спорт. Кубак Віотана. 0.00 Забавы ў пятніцу. К-1. Паўтор. 1.00 Сумо. Сумо. Паўтор.</p>
---	---	--	---	--	---

24 АЎТОРАК, ДЕКАБРЯ **БТ** 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.<br

У сінняхі 1942 г. у Менску бясьсьледна зынік ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі. Ён быў затрыманы супрацоўнікамі СД і вывезены ў невядомым кірунку. Яшчэнейкі час была слабая надзея, што а. Вінцэнт жывы і знаходзіцца ў турме СД, пакуль не высьветлілася, што Гадлеўскі расстралены. Амаль 60 гадоў заставаліся невядомыя абставіны ягонай гібелі, і толькі ў 2001 г. гэтая таямніца была прыадкрыта. Святар, што загінуў пакутніцкай смерцю, магчыма, будзе беатыфікаваны.

Алесь Цыркуноў. "Вінцэнт Гадлеўскі".

Ведаў, што ня вернецца

Святар, палітык, выдавец

Вінцэнт Гадлеўскі... Сьветлая згадка прадвеснія незалежнасці Беларусі. Ён з тых адраджэнцаў, якіх ідэя дзяржавастваўэрнія адухаўляла годна рабіць усё, што выпадала на іх змагарніцкі лёс у той гісторычны прафесія часу ад пачатку XX ст.

Гадлеўскі быў сябрам Рады БНР, ад вясны 1918-га займаўся душпастирскай дзейнасцю ў Менску, дамогся вядзення на бажэнстваў па-беларуску. У 1920—30-ія гады жыў у Заходняй Беларусі, быў адным з лідэраў Беларускай хрысьціянскай дэмакратыі, знаходзіўся ў турэмным зняволені за беларускую справу. Гадлеўскі пераклаў і выдаў "Новы Тэстамэнт" на беларускую мову, а таксама шэраг іншых рэлігійных кніг, шмат друкаваўся, пераважна пад псевданімамі, у віленскіх беларускіх газетах і часопісах. У 1930-я ён выдаваў газету "Беларускі фронт" і стварыў аднайменнае незалежніцкае аўтаданінне.

Падпольная барацьба

Зь верасня 1941 г. Вінцэнт Гадлеўскі працуе галоўным школьным інспектарам у генэральным камісарыяце "Беларусь". Немцы ўважліва сачылі за

беларускім рухам. Спэцслужбы праз свою агенчуру нешта даведаліся пра дзейнасць беларускага незалежніцкага падпольнага руху. Нацысты імкнуліся знайсці ягоныя арганізацыйныя цэнтры, якія пакідалі свае "съяды" ў антыфашистскіх улётках і друках. Аднак выявіць гэтыя цэнтры было немагчыма, бо іх папросту не існавала. Беларуская незалежніцкая партыя (БНР) і іншыя незалежніцкія арганізацыі не былі структураваныя партыямі. Гэта быў ідэйна-палітычны рух за аднаўленыне незалежнасці Беларусі. Адным з яго лідэраў быў В. Гадлеўскі.

Напрыканцы лета і ўвесені 1942 г. нямецкія спэцслужбы пачалі наўзгададага вынішчаць найбольш пасыльдоўных і адметных прыхільнікаў беларускай нацыянальнай ідэі. Былі арыштаваны і звіншчаны ксяндзы Глякоўскі, Малец, Глябоўіч, экзарх Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы Неманцэвіч, пазней быў забіты, часам пры "загадковых аbstавінах", Юльян Сакоўчік, Вацлаў Іваноўскі, Адам Дасюкевіч, Францішак Аляхновіч ды інші.

17 сінняхі 1942-га, у гадавіну ўсебеларускага з'езду 1917 г., у Менску збіраецца група беларускіх дзеячоў. У час урачыстай

прамовы В. Гадлеўскага раптам гасціне электрычнае съявіло, і паседжанье працягваецца пры запаленых съечках — пра гэтую акалічнасць пазней удзельнікі ўзгадвалі як пра злавесную прыкмету...

Арышт

А 20-й гадзіне 24 сінняхі 1942 г., напярэдадні каляднай ночы, у менскую кватэру В. Гадлеўскага ўвайшлі начальнік аддзела SSPF (паліцыі бяспекі і СД) Менску Г. Хойзэр і перакладчык. Яны паведамілі гаспадару, што ён павінен тэрмінова выехаць у Берлін, а перад тым завітаць зь імі ў менскую катэдру на пляцы Волі і ў касцёл Св. Сымона і Аленаў дзеля выкананія пэўных фармальнасцяў.

В. Гадлеўскі быў дастаткова дасьведчаны ў дачыненіях з акупацыйнымі службамі бяспекі. Напярэдадні ён спрабаваў атрымаць дазвол ад акупацыйных уладаў на выезд у Варшаву па грамадзкіх і съявтарскіх спраўах, але яму неаднаразова бяз дай прычыны адмаўлялі. Нечакано прарапанову "паехаць тэрмінова ў Берлін" Гадлеўскі ўспрыняў як арышт.

Развітаныне з Ігнатавічусам

У касцёл Св. Сымона і Аленаў Хойзэр прывёз В. Гадлеўскага, каб той засвідчыў перад тамтэйшым съявтаром Зянонам Ігнатавічусам, што "добраахвотна" ад'яжджае з Менску — гэта быў бы адказ і вернікам, заклапочаным звінкненнем съявтара. Аднак кс. Ігнатавічус з'яўляўся перакладчыкам разумелі, які фінал чакае В. Гадлеўскага. Усё разумеў і ён сам. Але нікто з іх ня даў Г. Хойзэру падставаў гэта заўважыць.

Літоўскі съявтар адразу ўбачыў, што ў паводзінах В. Гадлеўскага "было нешта незвычайнае і што яго добры (з прычыны ад'езду — аўт.) настрой рабіў ненатуральнае ўражаньне". На судзе ў 1963 г. у Кобленцы, падчас разгляду крымінальнай спраўы Г. Хойзэра, было высьветлена, што В. Гадлеўскі "намагаўся не паказаць сваёй боязі, што зь ім здарылася, каб утрымаць ксяндза (Ігнатавічуса — аўт.) ад

непрадуманага ўчынку, які лёгка мог пашкодзіць і яму самому". Далей адзначалася, што "пры гэтым Гадлеўскі, магчыма, утрыраваў свой паказы, зусім не сапраўдны настрой".

Паміж Гадлеўскім і Ігнатавічусам, у прысутнасці Хойзэра, адбылася кароткая размова. В. Гадлеўскі сказаў, што павінен ехапа на Нямеччыну. Ігнатавічус пацікавіўся, колькі часу ён будзе адсутнічаць. "Можа, тыдні са два", — сказаў Гадлеўскі. Ён паврасіў літоўскага ксяндза служыцца за яго імшу ў касцёле Найсвяцейшай Панны Марыі і сказаў людзям, што ён вернецца...

Усе сумневы ў кс. Ігнатавічуса наокончылі лёсу Гадлеўскага быў звязаны, калі яму ўдалося незаўважна для Хойзэра спытаць у перакладчыка, ці сапраўды беларускі съявтар хутка вернецца. Той выразным жэстам паказаў, што не...

Стрэл у Благоўшчыне

Калі 21-й ад Чырвонага касцёлу ад'ехаў легкавік: за рулём быў шэф менскіх турмай СД і Трасцяненцкага лягеру съмерці Г. Хойзэр, а ззаду, здавалася б, мірна гутарылі "ні аб чым" Гадлеўскі і перакладчык. Аднак між імі завісла напружанасць. Перакладчык атрымаў загад ад Хойзэра сачыць за съявтаром, каб ён "ня выкінуў чагосяці з машыны".

Легкавік мінёў чыгуначны вакзал і накіраваўся да Магілёўскай шашы, якая пачыналася ў той час прыкладна ад тэрыторыі цяперашняга аўтазаводу. Паабапал дарогі быў лес, потым справа за колькі сотняў метраў мільганулі яркія агні. Гадлеўскі мусіў ведаць, што гэта Трасцяненцкі лягер, абнесены шасцю ўзрагамі калючага дроту, — усё адмыслова асьветленае электрычнасцю. Можна здагадвацца, што з думках съявтара, але з выглядзу ён заставаўся спакойны і не выказаў трывогі.

Машына павярнула налева і спынілася ў цэнтры зімовай ночы.

Гэта быў аўт'ект нацыстаў — урочышча Благоўшчына, паліна прыкладна 300 на 400 м, абаронджаная калючым дротам, якую ахоўваў спэцыяльны аддзел СС. Аўт'ект быў настолькі сакрэтны,

што савецкая выведка даведалася пра яго толькі ў ліпені 1944-га. Тут ад вясны 1942 г. да позніх восені 1943 г. былі забіты і патаемна пахаваны ў 34 равах-магілах на меней як 150 тыс. вязняў нацысцкіх турмай, лягераў і гета, а таксама ахвяры гітлероўскага тэрору ў Менску. Цягам доўгіх зімовых месяцаў 1943—44 г. у спробе схаваць съяды злачынстваў усе пахаваны ўзруйнаваны, а трупы спалены і зноў тутсама перазахаваны — у адпаведнасці са звышсакрэтным загадам Гімлера.

А ў той вечар 24 сінняхі 1942 г. Хойзэр прывёз у Благоўшчыну новую ахвяру. Як сведчыў у 1963 г. на судзе былы перакладчык СД Р., нацыст загадаў яму заставацца ў машыне, а сам выйшаў са съявтаром вонкі. Яны адышлі на колькі дзясяткаў кроку. Штоўкнуў пісталетны стрэл... У машыну Хойзэр вярнуўся адзін, сеў за руль і ад'ехаў. У гэты час Р. бачыў, як у цэнтры прабеглі некалькі чалавек: паводле яго меркавання, яны "павінны быў прыбраць труп"...

Суд прысяжных у Кобленцы прыйшоў да выніку, што "у момант злачынства съявтар Гадлеўскі разумев, што плянуецца замах на яго жыццё", але "да апошняга моманту

паводзіў сябе спакойна і стрымана" і "вырашыў скрыцца перед лёсам". Хойзэр не признаў факту забойства ім В. Гадлеўскага, як і штрагу іншых злачынстваў падчас акупацыі Беларусі, і не называў тых, хто аддаваў адпаведны загад. Аднак можна здагадвацца, што загад на зыншчынне Гадлеўскага прыйшоў з Берліну. Суд признаў, што "причыну і падкладку забойства не магчыма вызначыць дакладна: можна толькі здагадвацца, што яго гібелю варты разглядаць у сувязі з яго палітычнай дзейнасцю ў БНС, якую СД расцэнівала як дзяржаўную здраду". Насамрэч, галоўнай прычынай зыншчыннасці нацыстамі В. Гадлеўскага быў яго кіроўнае становішча ў беларускім антыфашистскім Супраціве.

Увекавечыць памяць съявтара

Сёння паўстае патрэба ўвекавечыць памяць Вінцэнта Гадлеўскага. Беларуское каталіцтва духавенства пры ўздзеле Польскай каталіцкай царквы і Польскай дзяржавы, грамадзянінам якой быў Гадлеўскі, маюць падставы і маралыны абавязак сказаць сваё слова дзяля ўвекавечанія памяці съявтара паводле грамадзянскага чыну і съявтарскага стану.

Уладыслаў Завальнюк, ксёндз-магістар, пробашч касцёлу съ. Сымона і съ. Аленаў,

Яўген Цумараў, старшыня ГА "Гісторыка-мэморыяльны Фонд "Трасцяненец"

Дзе варта быць імша па Гадлеўскім
20 сінняхі з 17-й у касцёле Св. Сымона і Аленаў пройдзе Святая імша ў 60-я ўгодкі пакутніцкай гібелі ў Трасцяненцкім лягеры ксяндза-магістра, събара Рады БНР Вінцэнта Гадлеўскага, які з будынку касцёлу 24 сінняхі 1942 г. быў вывезены ў Трасцяненец і ў той самы дзень там звязаны.

Святая імша пройдзе і ў памяць усіх съявтароў-пакутнікаў Беларусі, што загінулі ад рук нацыстаў у гады другой сусветнай вайны, а таксама ў памяць ўсіх ахвяраў Трасцяненца.

Пасля Святой імшы адбудзеца пасяджэнне круглага стola "Трасцяненец — трагедыя духоўнага фізичнага зыншчынення беларускага народу ў гады другой сусветнай вайны".

Кампакт-дыскі ад БМАгроу:

ВОЛНЫЕ ТАНЦЫ: АЛЬТЭРНАТИВА ВУ (зборник беларуских гуртоў: "NRM", "Крама", "Палац", "Крыўі", "Нэйра-Дзюбель")	6000 р.
HARDCOREMANIA: ЧАДУ! (кампіляцыя айчынных гардкор-гуртоў: "Splenetic", "Partyzone", "Zet", "Дзе я ні я")	6000 р.
HARD LIFE-HEAVY MUSIC (кампіляцыя айчынных мэталічных гуртоў: "Gods Tower", "Znich", "Aquamorta", "Vir...")	6000 р.
СЭРЦА ЭЎРОПЫ IN ROCK (кампіляцыя беларускіх і польскіх гуртоў: "NRM", "Proletariat", "Крама", "Белы сон...")	6000 р.
БЕЗЬ БЛІТА. "На Неба".	6000 р.
Міхась ЗАБЭЙДА-СУМІЦКІ. "Ластаўкі ў стрэсе"	6000 р.
Мікола РАВЕНСКІ. "Магутны Божа".	6000 р.
Сяржук СОКАЛАЎ-ВОЮШ. "Нефармальны Беларус".	6000 р.
Віктар ШАЛКЕВІЧ. "Добрай раніцы".	6000 р.
ПАМІДORAЎ. "Святая пакрадзенае".	6000 р.
PARTYZONE. "Трэба рабіць".	6000 р.
НЭЙРА-ДЗЮБЭЛЬ. "ПІОТКУКУК".	6000 р.
ТРОІЦА. "Журавы".	6000 р.
БЕЛАРУСКІ ТУРБА-MIXER (зборник беларускай танцавальнай музыки)	6000 р.
Кантакт: п/с 333, 220050, Менск-50 (БЕЗ пазнакаў); пэйдж.: 285-00-00 або 22773; e-mail: exlibris@tut.by. Для атрымання поўнага каталогу СД дашл	

Аўтарытаратызм на аўтарытаратызм не мяняюць

У пэўных дэмакратычных колах папулярныі сталі разважаны: маўляў, абвастрэньне канфлікту паміж афіцыйным. Менскам і Москвой вось вось прывядзе да доўгачаканых палітычных зъменаў у нашай краіне. Расея адхіліць Лукашэнку ад улады, новы ўрад, прызначаны Крамлём, пачне палітычныя ѹ эканамічныя рэформы зъверху, у Беларусі нарэшце ўсталюецца дэмакраты.

Праўда, давядзенца крыху паступіца сувэрэнітэтам, хоць Расея наўрад ці пойдзе на поўнае паглынанье Беларусі — дзеля эканамічных праблемаў, якія не пазыбжна паўстануць у гэтым выпадку, і праўз не задаволенасць Захаду гэтым крокам Крамля. Нават багатая Заходняя Нямеччына заплаціла за інкарпарацыю ўсходніх земляў падзеньнем ВУП і стагнацыяй эканомікі ў 1990—93 г. Да таго ж Расея, ЗША і Вялікая Брытанія зъяўлююцца гарантамі незалежнасці Беларусі пасля вываду з нашай тэрыторыі ядравай зброй. Інкарпарацыя Расея паставіла б сваіх заходніх партнераў у няўмаке становішча.

Галоўнае — веліч

Слабасць гэтых аргументаў відавочная. Расея не належыць да краін, якія дзейнічаюць палітычна, паддлічаючы ўсе плюсы і мінусы тых і іншых палітычных рашэнняў. Вельмі важную ролю ў часе выбару палітычнага курсу грае інкарпарацыйны фактар “веліч дзяржавы”. Дзеля яго Расея ўжо шэсьць гадоў вядзе крывавую вайну ў Чачні, дзеля яго Пуцін загадаў спэцназу “вызваліць” закладнікаў “Норд-Осту”, рзыкуючы жыцця і закладнікаў, і спэцназу, а яи весьцы перамовы з тэарыстамі. Беларуское пытанье таксама належыць да ліку тых, дзе аргументы на карысць “Вялікай Расеі” пераважаюць здаровы сэнс.

Падчас нядаўніх слуханін на Думе па пытаныні беларуска-расейскай інтэграцыі, дэпутаты на-

Дэмакратызацыя ў Расеі суправаджалася павелічэннем разрыву паміж багатымі і беднымі.

ват і не хавалі сваіх плянаў інкарпарацыі Беларусі. Як адзначыў у інтэрвю газэце “Беларускі рынак” адзін з удзельнікаў слуханін ў беларускага боку Валеры Карбалевіч, “беларускія і расейскія ўдзельнікі разумелі інтэграцыю па-рознаму. Першыя — як узаемавыгаднае эканамічнае й палітычнае супрацоўніцтва, дапамогу Расеі ў дэмакратызацыі Беларусі; другія — як абыяднаны ў адну дзяржаву. І гэта пытанье, на жаль, ніяк не аблікоўвалася”.

“Дзеля іхнага добра”

А пасля таго, як пущанская Расея “пасябравала” з ЗША на глебе антыэрарыстычнае барацьбы, захаваныне гэтага хаўрусу часам падаецца на Захадзе больш істотным, чым сувэрэнітэт няялікай краіны, якая яшчэ й належыць да “восі зла”. Інкарпарацыя Беларусі ў склад Расеі робіцца для “еянага ж добра” і будзе непазыбжнае суправаджацца “еяной дэмакратызацыяй” і “абаронай правоў” тутэйшага насельніцтва. Так, напэўна, патлумачаць расейскія палітыкі сваім заходнім калегам сэнс аншлюсу, калі той адбудзеца.

Але гісторыя ня ведае ніводнага выпадку, калі б мэтраполія рабіла сваю калённю вольнай і дэмакратычнай, не даючы ёй незалежнасці. Уявім сабе: народ залежнай краіны атрымаў ад “гаспадара” права свабодна выяўляць сваю волю — у тым ліку

і волю аддзяляцца ѹ аднаўляць незалежнасць. Нават дэмакратычная Брытанія праводзіла жорсткую каляніяльную палітыку ў Індый, Паўднёвой Афрыцы, Аўганістане. Ліберальная рэформы там — накшталт уядзенія мясцовага самакіравання ў Індый ў 1919 г. ці пашырэння выбарчых правоў індусаў у 1935 г. — былі вымушанымі крокамі брытанскіх уладаў у адказ на масавую нацыянальна-вызвольную барацьбу, якая ў Індый праvodзілася негвалтоўнымі мэтадамі (“сат’яграха”).

Моцная рука

Адносна практычнай магчымасці замяніць сёньняшнюю дыктатуру ў незалежнай Беларусі на заўтрашнюю дэмакратию ў складзе Расеі ўзыніаюць яшчэ большыя пытаныні. Сама Расея не зъяўляеца дэмакратычнай краінай. Калі раней можна было казаць пра пэўную тэнденцыю дэмакратызацыі, пра марудны і пакутлівы шлях палітычных рэформаў зъверху пры Ельцыну, пра дэмакратыю хоць бы ў сталіцах і буйных гарадах, дык пасля прыходу да ўлады Пуціна аў гэтym не даводзіца нават узгадваць. Расеіскія рэформы спыніліся на ўядзеніне рынкавай эканомікі і прыватызацыі дзяржавай майсці. У сучаснай Расеі амаль згібела канкурэнція палітычных альтэрнатываў, праўя і левая апазыцыя Пуціну зрабіліся памяркоўнымі кішэн-

нымі, становішча незалежных СМИ значна пагоршылося, у расейскіх рэгіёнах адываюцца масавыя парушэнні правоў чалавека. Сапраўдныя дэмакратычныя інстытуты і працэдуры расейскай кіроўнай эліце пакуль не спартрэбліліся.

Не бывае дэмакратычных імпэрый

Гэта тлумачыцца шэрагам прычынаў. Папершае, праблема нацыянальной ідэнтычнасці ў шматнацыянальнай і шматканфесійнай Расеі па-ранейшаму пакідае актуальны дылему, выказаную ў свой час Зьбігневам

Бжазінскім: “Расея можа быць альбо імпэрыяй, альбо дэмакратыяй, але яна ня можа быць і адным, і іншым адначасова”. Па-другое, урады Гарбачова — Ельцына спрабавалі аўтарытарнымі мэтадамі ўводзіць дэмакратыю спачатку ў СССР, потым — у Расеі. Гэта непазыбжнае вяло да аслаблення інстытутаў народадаўладзізія, парламэнтарызму. Разбураныне старых палітычных інстытутаў не суправаджалася стварэннем новых, укароненых у грамадзтве. У выніку паўсталі жорсткая цэнтралізаваная систэма, якая з цяжкасцю паддаецца рэформаванию.

Дэмакратызацыя ў Расеі суправаджалася павелічэннем разрыва паміж багатымі і беднымі, ростам злачыннасці, аслабленнем міжнародных пазыцый краіны, зрошчваннем некаторых рэгіональных элітаў з злачыннімі групоўкамі. Гэта расчаравала выбаршчыкаў у “дэмакратыі”. У сярэдзіне 90-х чвэрць расейцаў выказвалася за моцную руку, “за расейскага Піначэта”. Прывічненіе Пуціна прэзыдэнтам у 2000 г. і сталася своеасаблівым

адказам кіроўнай эліты на ёю ж справакаваныя прааўтарытарныя зъмены ў грамадзкай сувязі дамасці.

Колькі дэмакраты ў Калмыкі

Ніякі варыянт далучэння Беларусі да Расеі не спрычыніца да зыншчэння аўтарытарных парадкаў і рэфармавання палітычных ды эканамічных інстытутаў у нашай краіне. Беларусь пераўтворыцца ў адзін (ци ў 6) рэгіён(аў) Расеі, кшталту Калмыкі ці Краснадарскага краю, дзе “не ступала нога ніводнага дэмакрата”. Эканоміка трапіць пад поўны контроль расейскага напаўкрымінальнага капіталу, значна аблостирацца працеме беспрацоўці і сацыяльная сітуацыя ў выніку прыватызацыі беларускіх прадпрыемстваў бізнес-соўцамі з уходу. Таму ўсур’ёзня можа нават аблікоўвацца прапанова: мы вызваліме вас ад дыктатуры, а вы аддайце нам

свой сувэрэнітэт. Наступствам такога гештфту стала б замена адна формы аўтарытарызму на іншую, пераадолець якую беларускаму грамадзтву было б значна цяжкай, чым адхіліць ад улады сучасны палітычны рэжым. Адзінным шляхам Беларусі да дэмакратыі й дабрабыту зъяўляецца шлях захаванья нацыянальнай незалежнасці.

Уладзімер Роуда

Дыпламатыя трубаправодаў

Працяг са старонкі 6.

Аднак выкарысташа Панкіскую цысьніну як пляцадарм і падставу для ўмішаньня ва ўнутраныя справы Грузіі на выйшла. Амэрыка выступіла супраць пашырэння канфлікту на тэрыторыю Грузіі. Усыльед запрацавалі буйнамаштабныя праграмы дапамогі Тблісі з боку ЗША і Турцыі. Падтрымліваючы Грузію, Злучаныя Штаты здымалі перашкоды для будоўлі трубаправоду Баку — Тблісі — Джэйхан.

У 2001 г. на тэрыторыі быўлай расейскай вайсковай базы ў Вазіяні зъявіліся амэрыканскія і турэцкія вайскоўцы. ЗША і Турцыя ўклалі амаль 400 млн. даляраў у падвышэнне баяздольнасці 27-тысячнай грузінскай арміі. За амэрыканскія грошы быў зтвораны, навучаны і ўзброены грузінскія сілы спа-

цыяльнага прызначэння колькасцю 2 тыс. чалавек. У краіне, дзе сярэдні заробак складае 30 даляраў, а 25% працаў дадзеных на маюць працы, шараговец элітнага падраздзяленін атрымлівае 300 даляраў у месяц.

Тблісі й Вашынгтон амежавалі аперацыйную базу чачэнскіх паўстанцаў поўднем цысьніны і скіравалі іх энергію па-ранейшаму на поўнач — у Чачні, Дагестан і Расею. Вайсковая прысутнасць ЗША і Турцыі ў Грузіі не перашкодзіла чачэнцам атрымліваць працэз тэрыторыю гэтай краіны ўсё неабходнае для вайны з Расеяй. Заявы Москвы аб “падвойных стандартах” амэрыканскіх палітыкі Вашынгтон пакінуў без увагі. Захадняя гуманітарная дапамога трапляе да насељніцтва Чачні праз аддзелы паўстанцаў. У той жа час грузінскае кіраўніцтва не дала расейскай ад-

спроба Расеі выкарыстаць базаў дзядольныя чачэнскія аддзелы як чыннік ціску на Грузію бума-рангам вярнулася да Крамля. Цяпер Грузія, абураная тым, што Москва дапамагае сэпаратысцкім рэгіёнам (Абхазія і Паўднёвой Асесії — на поўначы і Джавахеті, дзе кампактна жывуць армяне, — на поўдні), цісьне на Расею, пасіўна спрыяючы Ічкерыі.

У Тблісі легальная існуе дзясятак арганізацый, што яе прадстаўляюць. У тым ліку трох “турыстычных агенцтваў”, што прапраўляюць у Чачні валанцёраў з мусульманскіх краін для ўдзелу ў джыгадзе. Чатыры арганізаціі, паводле звестак расейскага Генштабу, аплачваючы акцыі супраць “фэдэралаў” і дапамагаючы грашым сям'ям паўстанцаў. У той жа час грузінскае кіраўніцтва не дала расейскай ад-

міністраціі Чачні дазволу стварыць прадстаўніцтва ў Тблісі.

Крэмль абураецца, што кампанія ЗША, скіраваная супраць фундатараў “Аль-Кайды” і іншых тэрарыстычных арганізацій, не паўплывала на фінансаванне чачэнскага руху. Наадварот — тыя вялікія сумы, што раней з краінай Пэрсідзкай затокі накіроўваліся ў Аўганістан, ідуць у Ічкерью. Ахвяраваныне на “джыгад” па-ранейшаму вельмі папулярына сярод насељніцтва багатых мусульманскіх краін. Цягам 2001 г. генпрокуратура Расеі высыпвіла факты праваду праз афшорныя зоны на “чачэнскіх” раҳункі 150 млн. даляраў.

Вельмі турбую Расею і тое, што Чачні — толькі эпіцэнтар выбухованебясьпечнай зоны на Паўночным Каўказе. Карнія акцыі, зладжаныя ў верасні 1999 г. су-

праць буйных вагабідкіх аулаў Карамахі й Чабанахі, не спынілі пашырэння ў Дагестане ідэяў радыкальнага ісламу. Толькі ў першай палове 2002 г. ад рук вагабідкі ў Дагестане загінулі каля дзесяці супрацоўнікаў міліцыі. У верасні 2002 г. у цэнтры Махачкалы быў забіты начальнік управы ўпраўлення па барацьбе з экстремізмам і пагрозай тэрарызму МУС Дагестану. Амаль штотমесць у Навалацкім, а таксама ў высакагорных Цумадзінскім і Ботліхскім раёнах расейскія вайсковыя сілы вынуждаюць сховы са зброяй і боеўпрыпасамі. Падобная сітуацыя складаецца ў Малакарачаўскім раёне Карабаева-Чаркесіі...

Расея імкліва губляе свой уплыў на Каўказе. Недарэмна Тэадор Рузвэльт у свой час казаў: “Нафта — гэта кроў вялікай палітыкі”. Андрэй Ляхович

Творчасць мастакоў беларускай дыяспары XX ст. — вялікі пласт наше культуры. Адных з іх добра ведаюць у краінах, дзе яны працуюць, — напрыклад, дойліда Сьвеціка Каржанеўскага з Аўстраліі. Пра іншых ведама зусім невялікаму колу — як пра жывапісца Канстанціна Гэду, які жыў у Аргентыне.

У Беларусі малавядомая і творчасць Уладзімера Шыманца ў ягонай дачкі Івонкі Сурвіллы, якая цяпер старшыню ў Радзе Беларуское Народнае Рэспублікі. Скарыстаўшыся зь ейнага гасціваньня ў Вільні, я вырашыў пагутарыць з спадарыніяй Сурвіллаю менавіта пра мастацтва.

С.Х.: Як склаўся Ваш асабісты лёс у мастацтве?

I.C.: З татам ня можна было іначай жыць, як мастацтвам. У Люўры я пабывала мо ста разоў. Пасля пайшла вучыцца на мастацтва. Праз пэўны час мне здалося, што ад гэтага мастацтва будзе мне бяды. У Парыжы было мноства мастакоў, нешта пад 70 тысяч. І ўсе яны амаль спалі пад мастакі, працавалі вартаўнікамі на фабрыках, бо не маглі з мастацтва пражыць. Тамака не існавала такай систэмы, як у Савецкім Саюзе, — курсаў, апекі. Я падумала, што трэба мне знайсці такую працу, каб з яе зарабляць. Таму я перайшла ў Сарбону вучыцца моваў — скандынаўскіх і ангельскай з французскай. З гэтага я, фактычна, усё жыцьцё жыла. Але адначасна ўсё жыцьцё малаўала. Брала ўдзел у трах дзесятках выставак. Чатыры зь іх былі індывідуальныя.

На вайне ў Францыі, апроч Уладзімера Шыманца, працавалі таксама беларускія мастакі Віктар Жаўняровіч і Міхась Наўмовіч. У Парыжы тады панавалі кансерватыўныя густы. Катастрафізм эк-спрэсіяністаў Мунка, Суціна, як і дэканструктыўізм позніх кубістаў Грэса, Ліпшица, выйшаў з моды. Публіка зноў хацела бачыць мастацтва, блізкае да реалізму.

С.Х.: Распавядзіце, калі ласка, пра тое, як Вас вучылі.

I.C.: Мастацтву я вучылася ў

Уладзімер Шыманец. Царква ў Засульлі

“Чалавеку патрэбнае

Гутарка Сяргея Харэўскага з Івонкай Сурвіллай

Парыжы, у *Ecole supérieure des beaux-arts*. Там кожны студэнт быў прымацаваны да аднаго мэтра. Майм быў Жан Сувэрбі, сябар Акадэміі, інэакліясык. Ён выдатна разумеў сучаснае мастацтва: дагэтуль памята ягонае яснае, натуральнае тлумачэнне, чаму Пікасі малаўяў кані з адным вока збоку калі пысы. Разам з тым, ён паважаў клясыцызм — прафорцы, прыгостра лініяў, кампазіцыю. Ён не прызнаваў пейзажу. Для яго вартымі ўвагі былі толькі людзкое цела, партрэты, жанравыя кампазіцыі.

Разам з тым, Францыя яшчэ знаходзілася пад уплемікам перадаўеннага авангарду, у тым ліку мастакоў родам з Беларусі, якія па вайне мелі сусветную славу: Шагала, Ліпшица, Суціна. Уладзімеру Шыманцу належыць тэрмін “пары-

ская школа” ў дачыненіі да нашых землякоў даваеннае эміграцыі. Але нікто на Захадзе не асацыяваў іх зь Беларуссіяй. Зрэшты, і ў самой Беларусі, за рэдкімі часцасцілівымі выключэннямі, напрыклад Максіма Танка, іх ня ведалі.

С.Х.: Хайма Суціна, напрыклад, да сёньня на Захадзе лічаць літоўцам. Як Вы ставіцесь да гэтага?

I.C.: Ён жа са Сымілавічай. Ён называў сябе недзе літваком, як і ўсе жыды зь Беларусі называлі сябе літвакамі... І раптам кажуць мне літоўцы: гэта літоўскі мастак! Мяне, як некалі й майго тату, гэта моцна засмучае.

С.Х.: Скажыце, а што з заходняга мастацтва паўплывала на Вас і Вашую творчасць найбольш?

I.C.: Перадрэнанс міне падабеца больш, чым сам Рэнанс і час пасля Рэнансу. Але што міне расплюшчыла вочы на мастацтва ў колер — гэта імпрэсіянізм. Як я першы раз пабачыла імпрэсіяністу, то пабегла дадому й пачала малаўаць. Да такой ступені мяне захапіла гэта!

Усе съцены ў мяне быў завешаны Гагенам. І ў Клёда Манэ, і ў Эдуара Манэ, і ў Рэнуа-

Уладзімер Шыманец быў родам з Стапечыны, у 1934 г. скончыў Тэхнічную школу ў Вільні, на Галяндэрні. Дарэчы, у ёй таксама пэўны час займаўся Максім Танк, а пазней — сыны Антона Луцкевіча.

У Вільні ж Уладзімер Шыманец кшталтаваў свой мастакоўскі талент. У даваенны час тут панавала цалкам іншая атмасфера, чым у тагачасным Менску. Можна было знаёмца з творчасцю мастакоў, забароненых у Савецкай Беларусі. Максім Танк у сваіх “Лістках календара” у 1939 г. пісаў: “К. паказаў мне цікавую калекцыю рэпрадукцыяў Марка Шагала... шмат цікавага расказваў мне пра яго, пра Кандзінскага, Малевіча. Паказаў некалькі работ Блэндэра, Стэрна, з якімі ён сустракаўся, калі жыў і вучыўся ў Кракаве. У сюжетах шагалаўскіх ёсьць шмат знаёмага мне зь дзіцячых казак і кірмашы белаганаў. Толькі ўсё гэта перамешана з такой вакханаліяй фарбаў, якая і ў сyne не прысыцца”. “К.” — гэта, хутчэй за ўсё, Мар'ян Кулеша, мастак і педагог, што выкладаў малаўанье і ў Тэхнічнай школе, якую скончыў Шыманец.

Пераехаўшы ў Францыю, Уладзімер Шыманец стаў адным з лідэраў беларускай дыяспары. Ён быў старшынём Беларускага выдавецкага фонду, міністрам фінансаў БНР, фінансавым рэфэрэнтам Сусветнага аўяднання беларускага эміграцыі.

Палотны і акварэлі Шыманца — гэта пераважна архітэктурныя краявіды. Як пісаныя з натуры, гэтак і выдуманыя, прысынёныя. Напрыклад, элегічныя краявіды яго роднага Засульля з царковы (камуністы раскідалі яе ў 60-я). Альбо напісаныя ў духу французскага жывапісу краявід з касцёлам — мястэчка Сартруэль, што ля Парыжу, у якім Івонка брала шлюб з Янкам Сурвіллем. Вобраз былога Вільні таксама шматкроць паўставаў у творах Шыманца. Настаўлічную любоў да старое сталіцы мастак прышчапіў і сваімі білінамі. Івонка, ніколі датуль ня бачыўшы гэтага гораду, яшчэ ў 1967 г. стварыла адзін з самых вядомых сваіх малюнкаў — “Вільня зімою”, выдадзены пазней паштouка.

ра, і ў постімпрэсіяністу былі рэчы, што мяне захаплялі. “Натурморт зь сінім вазай” Сэзанна таксама вісёу у мяне на съянне. Таксама моцна захапляюся Пікаса. На схіле гадоў ён малаўяў занадта неахайна, а вось ягоная графіка — гэта штосьці пудоўнае.

А цяпер вось была ў Даніі й захапілася творамі мастака з выспы Борнгальма Олюфа Геста. Ён малаўяў пераважна пейзажы. Ён меў фэрму і малаўяў туло фэрму сотні разоў, часам тримачытымі колерамі. У кожным часе жыцьця можна раскрыць новыя захапленні.

Чыстае й звонкае мастацтва папярэднікаў італьянскага Рэзісансу і францускіх імпрэсіяністу вельмі сціхварджаўшайнае. Уплыў гэтага мастацтва адчуваецца ў творах Івонкі Сурвіллы, найперш у партрэтах яе сваякоў.

С.Х.: Аднаго разу Сальвадор Далі трапна сказаў: Францыя — краіна найлепшага густу, таму там усё атрымліваецца ружовенікімі ці блакітненікімі, а Гішпанія — краіна кепскага густу, таму там ёсьць вялікі жывапіс. Да 1965 г. Він мінскам працавалі ў Мадрыдзе. Гэтыя гады супадаюць з пэрыядам вялікай моды на гішпанскага мастацтва ў съвеце. Ці паўплывала яно на Вас?

I.C.: Вэляскес міне моцна імпанае. Ягона “Інфант” падабаецца надзвычай. Далі быў надзвычайным малаўальшчыкам, але ягоны сюрэралізм бнятэжыць мяне сваёй міантропіяй. Затое ягоныя абразы Хрыста, абразы жонкі ў позах Мадонны надзвычай прыгожыя. Цяпер я па-іншаму бачу й творчасць Міро, якога тады неяк не заўважала.

Івонка Сурвілла: Мой тата, як быў у школе, то ўсё цягнікі малаўяў у розных пэрспэктывах. І паказвалі ягоныя малюнкі па ўсіх іншых школах у Засульшчыне. Ён жадаў стацца мастаком і жыў мастерствам, усё ведаў пра гэта, усіх мастакоў. Шукаў, вырэзваў з газетаў, купляў альбомы. Адначасна меў прафэсію інжынера і так зарабляў на хлеб. Нават раней пайшоў на пэнсію, каб магчы малаўаць.

Уладзімер Шыманец. Вастрабрамская вуліца ў Вільні

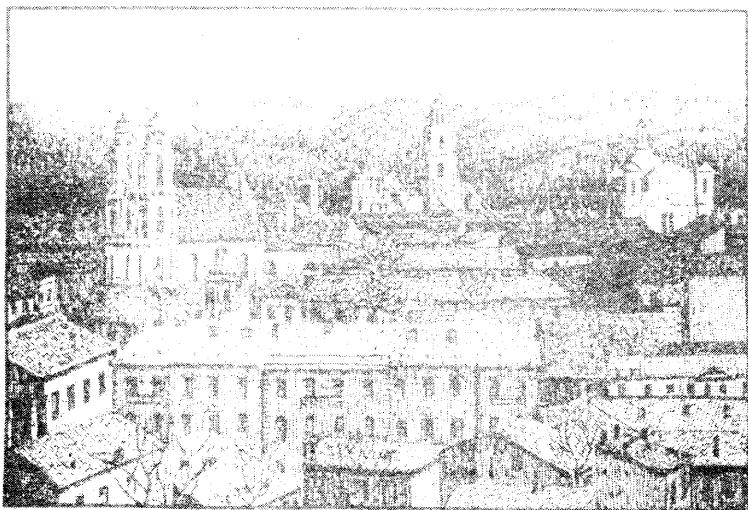
прыгоства”

С.Х.: Ці маеце Вы свае ўласныя мастакія прынцыпы?

I.C.: Цяперашняя канцэпцыя мастакства мне чужая. Калі я хачу штосьці па-мастаку выка-заць, то, хочучы ці ня хочучы, я раблю гэта спосабам, які мянен пераносіць у съвет лепшы, у

штосьці прыгожае. Я не малюю вяеных сцэнаў, учікаю трывожных колераў... Папросту не могу. Я малюю ідэалізаваны съвет.

C.X.: А хто зь беларускіх мас-такоў паўплываў на Вашую творчасць найбольш?

Івонка Сурвілла. Вільня зімою

I.C.: Быў час, калі я чулася блізкаю да Алесі Пасьлядовіч. Як я пачала рабіць графіку, то нешта супольнае было. Наагул, беларускія графікі цудоўныя.

Упльў графікі Алесі Пасьлядовіч 60—70-х адчуваецца ў танаваным афорыце “Ішкальдзь”, у афорыце “Белая вежа”. Парадаксальная сувязь пры адсутнасці беспасярэдніх контактаў.

С.Х.: Як Вы ацанілі б стан сучаснага беларускага мастакства? Што Вам падабаецца ў ім?

I.C.: У кожнага мастака ёсьць рознае, праўда? У майго брата, напрыклад, захоўваецца адна карціна Батальёнка, якая мне надзвычай падабаецца. Не пада-баюцца творы тых мастакоў, хто пачынае рабіць рэчы камэрцыйныя, дзеяя прычынаў, што ніч-

Івонка Сурвілла. Смутак

га ня маюць супольнага з ма-стакствам. Такіх шмат, на жаль, цяперака.

Мастачка невыпадкова звярнула ўвагу на ўты-манскі статус мастакоў за Саветамі. Большасць зь іх давялося расплачвацца душою. Мастакае жыцьцё ў съвеце тым часам імкліва стварала новыя формы, сумежныя з тэатрам, літаратурой. Размывалася мяжа

паміж мастактвам і ягонымі штукарскімі імітацыямі.

С.Х.: Часта паўстае пытанье пра далейшы лёс мастакства. Якім Вы яго ўліяеце?

I.C.: Выяўленчае мастакства — патраба людзкой душы. Яно ня мусіць быць ілюстрацыяй ідэі, што ня мае нічога супольнага з мастакствам. Скажам, калі мастак павесіць чатыры лямпачкі ў розныя куткі залі ўніпакт вялікі тэкст між гэтымі лямпачкамі, што ён хоча гэта ѹніпакт імі выказаць, — то, на маю думку, гэта не выяўленчае мастакства. Гэта ідэя, да якой ён стараецца прыцягнуць увагу рознымі спосабамі. Эстэтычны сэнс — важны элемэнт мастакства. У чалавека ёсьць патрэба ў прыгастве: і формаў, і коле-раў, і кампазыцыі.

Шчасльвым чынам у Беларусь вяртаецца Шагал, але сотні твор-цаў яшчэ не вярнуліся. Крытыка ў пачатку 90-х неабачліва кры-тикала этнографізм, кіла з сантывінталізмом і эмігранцікама мастакства. Ніхто не аналізуваў тады пачуцця ю мастакоў, дзесяцігоддзізмі адарваных ад Баць-каўшчыны. Хоць прыклад Міц-кевічавага сантывінталізму мог шмат каго навучыць. “Мы, відаць, ня ўмеех хлусіць”, — гэ-так падсумавала нашу размову пра мастакоўскую творчасць на эміграцыі Івонка Сурвілла.

h a u t e c u l t u r e

Сытыя і галодныя

Ёсьць культуры сытасці і ёсьць культуры голаду.

Голад як шанаванье беднасці, як гонар за ўласныя лажманы й рэзьбё спараджае старанна ўзгадаваную пакрыўдженасць. Гэтай пакрыўдженасцю выхваляюцца перад суседзямі, а сябе ўрачыста выстаўляюць як няшчасную ахвяру.

Для культуры беднасці характэрная непрыхаваная зайдздрасць да бағацца, пры гэтым галечка ўспрымаецца як добро, а бағацца — як зло: “мы бедныя, затое маральныя”, з голым задам, але “высо-кадухоўныя”. Дабрабыт, пра які ўпотайкі мараць, заўжды амаральны, скрадзены й несправядлівы.

Беднасць залежыць ад сацыяльнай дапамогі, яна разылчвае на пэнсіі, дапамогі й выплаты, яна жабруе ѹ чакае, што ёй дадуць. Беднасці цяжка ўладкавацца на працу, бо ёй заўжды хтосьці перашкаджае: мафія, натаўцы ці габрэй.

Зь беднасцю злучаны гвалт, пры гэтым гвалтаўнік не вінаваты, бо яго ж пакрыўдзілі. У такой культуры герой — мардаты блатняк, “распальцаваны” падонак і “няшчасны сіротка”, у якога маці перехала камбайнам, а сястра атруцілася запалкамі.

Яшчэ садзіёлагі заўважылі, што культуры беднасці — гэта культуры байструкоў і абортаў.

Голад як духовая прага, здаецца, звязаны зь беднасцю, але выходзіц за яе межы. Культуры духовай прагі — гэта й першыя хрысьціяне, якія зъянілі існаваць паганская імперыя, і адкрытыя да прыроды гіпі, і маладыя навукоўцы з Сыліконавай даліны, што стварылі пэрсанальны кампьютар. Дыў сябрына падлёткаў, якія аб'яднались ў безгрешовы рок-гурт прости з-за любові да музыки, — гэта таксама культура духовай прагі.

Ёсьць чалавек-творца, і ён не адзін — ён стварае разам з усімі. Тут няма зайдздрасці, а ёсьць зьдзіўленыне, кемлівасць і талент, бескарсыльвава зацікаўленасць духоўнага голаду.

Культуры сытасці вырастоць з гэтага духовага голаду; яны не парываюць сувязі з ім, але ўсё больш засяроджваюцца на дабрачы, які ўтвораны першапачатковым духовым парывам.

Гэта стабільнасць і раўнавага, вызначаныя формы. Гэта оскараўскія фільмы, дзе ўсё ў маральнym пляніне — на сярэдняга чалавека; гэта “пратэстанцкая этика ѹ дух капіталізму” з упартай працай, посьпехам і плястыкамі крэсламі на газонах.

Калі ж повязы з першапачатковым духовым штуршком забываюцца, культуры сытасці выраджаюцца ў культуры асыцелальсці.

Гэта — карыстаючыся назірай фільму Марка Фэрэры — “Вялікая жратва” культуры: жуйкі замест душы, тампоны замест цела, “грамадства ўсеагульнага дабрабыту” замест рэшткай ачалавечанасці.

Культура асыцеласці — двайнік культуры беднасці: у абодвух выпадках рухавік — зайдздрасць; асыцеласць як этапён — адначасова і пажадная і зыненавідная.

У Беларусі рэжым кансэрвую культуру беднасці, а дражніц культуру асыцеласці. Але нашыя індывідуалісты хутчэй схільныя да культуры сытасці — прыватныя гароды, прыхаваная бульба, “пераначуем — болей пачуем”.

Нашая культура сытасці ў сваёй глыбіні хавае ѹ сабе вялікую рухомасць, гэта, як казаў Канчэўскі, імкненіне да стварэння “лючыхся формаў”.

Беларуская культура — гэта духовая прага і матэрыяльны дабрабыт.

Андрэй Расінскі

сам пра сябе

“Бязьмежжа”

У першай палове сінегня ў Беластоку і Гайнаўцы адбылася польска-беларускія літаратурныя спаткані пад назвай “Бязьмежжа”. Былі прадстаўлены новыя нумары беластоцкіх часопісаў “Kartki” ды “Правінцыя”.

Спачатку ў артыстычнай ка-вярні “Fata” ў Беластоку адбылося спатканіе паэтаў з Поль-шчы, Літвы і Беларусі — пад на-зовам “Вялікае княства паэтаў”. З нашага боку свае вершы чы-талі Юры Гумянюк з Горадні, Але́сь Аркуш з Полацка і Міра Лукша з Беластоку. Вялікі кан-цэрт зрабіла “WZ-Orkiestra” на чале з Тодарам. Публіка спачат-ку піла каву і піва ды ста-рванна напаўняла памяшканыне дымам. Але Тодар здолеў зму-сіць прысутніх рэагаваць на бе-

Піяр у час чумы

“Нэйра-Дзюбэль”.

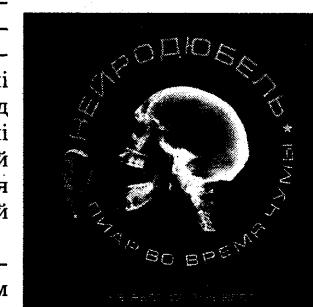
Піяр у час чумы, 2002.

Нікай мэты, кшталту рас-крукткі, гэты альбом перад сабой наставіў, нягледзячы на назыву. Позна нас ужо раскручваецца. Гэта справа здача аб працы гурту за апошнія сем гадоў. У альбом увайшлі ўсё звычайныя песьні з праграмаў 1996—2002 г.

Трапілі туды ѹ дэзве песьні на беларускай мове з апошняга альбо-му “П.И.О.Т.К.У.К.У.” — “Скрыпка дрыгвы” на верш У. Ка-раткевіча і Tut.by (“Я памру тут”).

Усе ведаюць “Нэй-ра-Дзюбэль” як выклю-чна расейскамоўны гурт, але апошні год мы працуем над песьнямі, напісанамі менавіта на роднай мове. Ёсьць такая песьня і ѹ новай праграме.

За апошнія сем гадоў гурт выдаў сем альбо-му. Гэтыя пра-грамы былі запісаныя на розным гуку, рознымі складамі, частка песьні увайшла ѹ канцэртныя

“Піяр у час чумы” аб'яднаў частку з таго, што мы можам на-званаць The Best. Толькі частку, бо альбому было запісана 27 пе-сень, зь іх мы выбрали 17. Астат-нія? Магчымы працяг, але гэта наўрад ці будзе вырашыць сам гурт, хутчэй — абставіны.

Аляксандар Кулінковіч

ларускія песьні. Публіка з імпэ-там адказвала яму і падплявала.

На другі дзень чытанье вер-шаў працягнуло ля вогнішча з кілбаскамі й гарэлкай, у роднай вёсцы рэдактара “Kartek” Багдана Дудка Цісоўцы, што заходзіцца ля беларускага мяжы.

Сяргей Максімовіч, Беласто-Горадня

Раман Канвіцкага — па-беларуску

Прэстыжную прэмію імя Яна Парандоўскага, што прысуджаецца Польскім ПЭН-цэнтрам за ўесь творчы даробак, атрымаў сёлета Тадэвуш Канвіцкі.

“Быў некалі такі жанр мастакства, як літаратура. У тыя часы ѹ гарадах трапляліся спэцыяльныя крамы, дзе працавалі прадметы,

якія мы называлі книгамі”, — так пісаў у “Памфлеце на сябе” Тадэвуш Канвіцкі. Залатая пара літаратуры сапраўды ў мінулым. Але гэта не зъянішае велічы ўолатаў. Сярод такіх і Канвіцкі.

Ягоны раман “Малы апакаліп-сіс” у сацыялістычнай Польшчы прачыталі мільёны людзей, нягледзячы на забарону ўладаў. Гэты твор зрабіў для руйнаван-ня савецкага дыктатуры ня менш, чым книгі Салжаніцына.

Адначасова зь весткай пра но-вае ўганараваныне Канвіцкага стала вядома, што раман пера-кладзены на беларускую мову. Ён выйдзе ѹ сінеганьскім нумара-романсісу “Arche”. Аўтар пе-ракладу — Але́сь Пяткевіч, вы-пушкін факультету германістыкі Лінгвістычнага ўніверсітэту, што цяпер працуе ѹ Празе-Чэс-кай.

Мікола Бугай

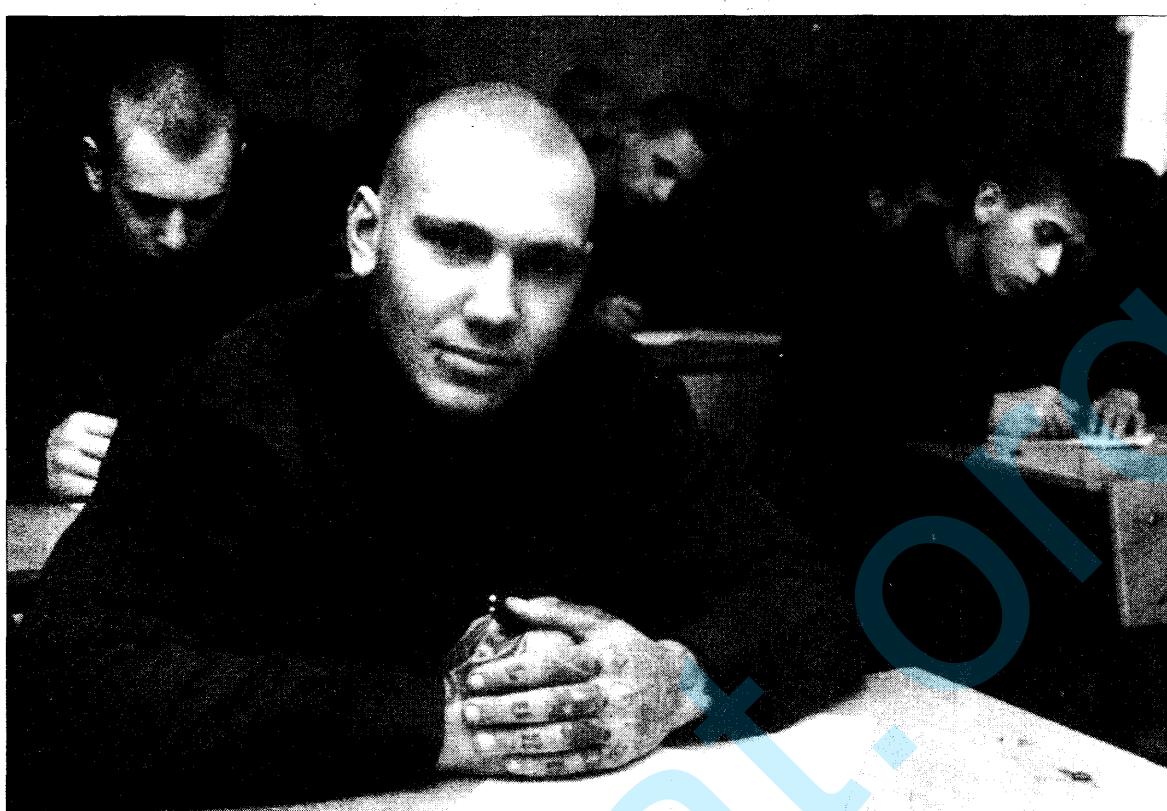
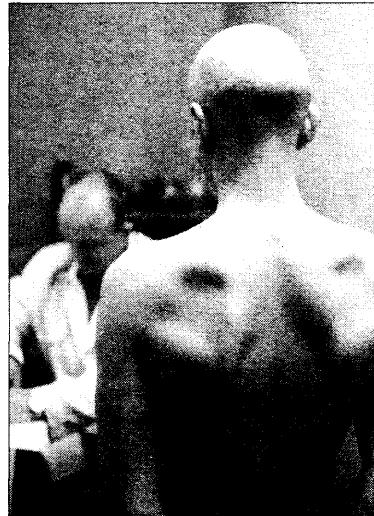
Выхаваўча-працоўная калёнія №2 у Бабруйску. Тут утрымліваюцца непаўналетнія зневоленыя. Пацаны, вінаватыя ў крадзяжах, рабаўніцтвах, забойствах, згвалтаваньнях.

Кантынгент хлопцаў, што трапляюць у калёнію, абсалютна розны. Некаторыя з іх толькі ў

16—18 гадоў вучасца чытаць і пісаць.

На першым месцы сярод працапарушэнняў — разбой і крадзяжы. Што змушае хлапца ісьці красыці? Часцяком на толькі жаданье мець штосьці выключае, прэстыжнае. Бывае, што ў пацана наяма элемэнтарнага. Чаму ж тады ў іншых ёсьць?

Антон начаў красыці ў 14 гадоў. Першы раз залез у шапік, скраі 10 шакалядак, 30 чупачусаў, 30 пачкаў чыпсаў, жуйкі “Дырол” і “Стымарал”. Пакуль ішло съледзтва, арабаваў кватэру: узяў відэаплэер, касеты, фотаапарат. Па гэтых дзізвюх спраўах яму далі сем месцяў выхаваўча-працоўнай калёніі і адпушцілі дадому да моманту ўступлення прысуду ў сілу. Антон тым часам “узяў” у аптэцы гроши з касы — каля 300 тыс.

Бабруйская “малалетка”

рублёў, а ў адной квартэры — магнітафон. Да 7 месяцаў дадаліся яшчэ два з паловай гады.

Павал тут ужо 4 гады, вучыцца ў 11 класе. Асуджаны за напад: зь сябрукамі зьблізілі чалавека, забралі гроши, золата. Толькі ў калёніі ўсьвядоміў, што, парушыўшы закон, паламаў свой лёс. Цяпер шкаствуе.

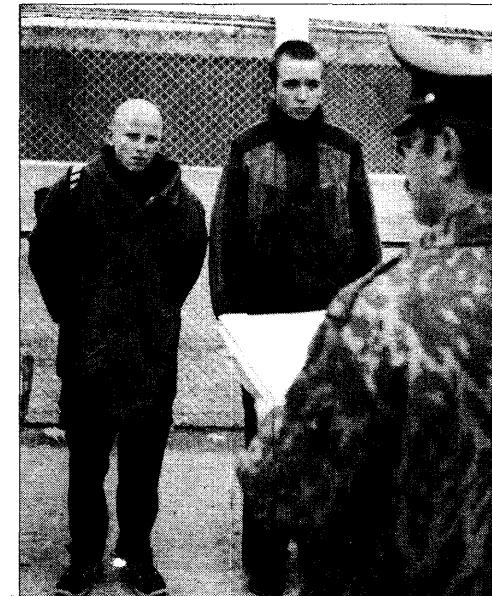
Часам хлопцы забіваюць, прычым з асаблівай жорсткасцю, нібы самасцьвярджаючыся праз гэта. Не разумеюць, што крыміналная рамантыка жыве хіба на кінаэкране. І съветам сёньня кіруюць багатыя адукаваныя людзі.

Алекс адбывае тэрмін за забойства. Асуджаны на 8 гадоў. Два з паловай ужо адседзеў. Калі выйдзе, яму будзе 22. Былі сябры на волі, але адварнуліся ад яго: ніхто на піша, не прыходзіць.

Дык чаму ж хлопцы ідуць гэткім шляхам? Хто вінаваты ў гэтым: мо школа або грамадства? Найперш — сям'я. А таму, шаноўныя таты і

мамы, калі даў вам Гаспод правы звацца бацькамі, любіце сваё дзіця, беражыце яго ад зла і бедаў ды не калечце абыякавасцю да ягонага жыцця! Бо ўсе праблемы пачынаюцца адсюль.

**Фота і тэкст
Васіля Мазаева**

У вуснай творчасці розных народаў можна знайсьці непрыязнныя найменыні для суседзяў. Прычынай таму была незаўседная прыязнасць адзін да аднаго падчас лагоднай калянізацыі, нападаў, пагоняў, накідання сваіх звычак, веры. Як адлюстроўваліся ў мове нашыя адносіны з суседзямі ў мінульым?

У маёй калекцыі ёсьць толькі адна "беларуска-ўкраінская" знаходка: "Што кіяўкам зъ ліцъ, вінамі дзяліцъ: сала сваё ды сяледзе куплённы?"

Надзвычай цікавыя беларуска-балцкія моўныя характеристыкі. "Лабус ты недарэчны!", "Ну ты драўгу (сябра) сабе знайшоў!", "Вазмі гарачую печаную бульбіну ў рот — і загаворыш па-латыску". Такое я чуў у роднай вёсцы ў маленстве, дзе нашыя суседзямі былі сярод іншых выхадцы з Літвы й Латвіі.

Выказванні ў такога кшталту з літоўскага боку ўдалося выявіць мала. Хіба толькі абразлівы выраз "gud(a)palaikis" (gudas — беларус, palaikis — нікчэмны, келскі).

У часы славянскай калянізацыі балтаў зьявілася група словаў, што адлюстроўвае ўплыў "гудаў-ліцьвінаў" на літоўцаў. Шмат гадоў таму я ўпершыню адкрыў для сябе літоўска-расейскія слоўнікі Б.Сэрэйскіца (Коўна,

"Ліцьвін — арэ адзін"

МОВА - 2002

1933). Аўтар я быў этнічным літоўцам і стварыў "непатрыятычны", у нямецкай традыцыі, слоўнік, які засвядчыў чиста беларускі сълед у літоўскім лексыконе. У пазнейшых лексыка-графічных выданнях гэты сълед з'яўліўся ў атрымалу памету "арх.".

Сярод тых лексім былі *gudinatas* — накіданыне беларускага побыту, мовы; *gudinatasis* — той, хто ўкараняе беларускі поўт, мову, звычай; *gudeti* — зъбеларусіца; *gudejimas* — перайманье беларускага духу, побыту; *gudiskumas* — запазычанне слова ці выраз з беларускай. Гудамі літоўская сяляне таксама называлі і сваіх землякоў, што размаўлялі на іншым літоўскім дыялекце. Так што "гудас" яшчэ значыла ў "нінасакі".

Сустрокаючыя характеристыкі беларусаў-ліцьвінаў і ў двухтомніку "Пословіцы русскага народа", укладзеным У.Далем. Пераважаючы стрымана-паважлівия выказванні. Восі яны ў перакладзе: біцца як з Літвой (з-дзяця); ліцьвін як лін: з-пад сучкі яйка ўкрадзе; ліцьвін белашапачнік (носіць дарагую шапку зь белага лямцу); ліцьвін як грынь ("грунь" — конь з дробным ходам); гадзіну есьць, дзьве сьпіць, а дзенця бяжыць; да каго Багародзіца, а да нас Літва (у расейскіх гарадах на заход ад Мас-

квы казалі: ікона выратавала Москву ад Тамэрлана, а Вітаўт разбурыў рабескія землі); Азуй быў слаўны, Смаленск — грозды, а Вільня — дзіўна.

Адмоўных выразаў менш: ліцьвіны — землякопы-лапатнікі; ліцьвін бабай бацца; ліцьвін па часе мае розум. І яшчэ адно вельмі закручанае выслоўе без перакладу: "Эта, відаць, рэшаты гонам гналі", — кажа ліцьвін, пабачыўши сълед ад лапця на дарозе. (У ліцьвінаў вочкі ў рэнше вялікія, як прасветы паміж лыкім у лапці, таму ядуць яны муку з ашакамі ды мякінай).

Беларусы кляць часцей самі з сябе; дурань з дурнія съмлеца: той съвінкі ў Ракаў, а сам кахлю да Івенца (як ангелец вязевуталь у Ньюкасл, гішпанец — жонку да Парыжу, расеец — самавары ў Тулу...); абкруціць, як Шмэрка Зблочкага; маскаль з ражном, Абрам з віном, а ліцьвін — пусці павалюся; маскаль — съцібрый паркаль, Абрам ды пашпрашам — на жніві, на пашуць, а дурны ліцьвін — гарэ адзін; хітры ліцьвін: ад мацы растаўсьцей.

Такі вось размовы можна пабачыць на беларуска-ўкраінскай мяжы.

Незычлівія выказванні беларусаў да суседзяў як да ворагаў скіраваныя выключна на "маскаляў" — вайсковую набрыдзь з усходу: жыві, хлопцы, пакуль Москва не адведала; ад маскаля хоць полы падрэж, ды ўцякай; ліцьвін маскало пяцкі пад Смаленскам падсмаліў; маскало не было горшай як пад Воршай.

Пра "сваю" веру знайшоўся ў маёй калекцыі толькі адзін шырокі вядомы выраз: старша Слуцка фара, чым нямецка вяра. Пра гэта малюнічна напісаны ў Вацлава Ластоўскага ў "Гісторыі крыўскай кнігі".

Пятро Садоўскі

бібліятэка

Разанаўскія пункціры

"Гановэрскія пункціры" — назва новай кнігі Алеся Разанава, прэзентацыя якой адбылася 12 сіння 2002 ў бібліятэцы Інстытуту Гётэ. На яе сабралася вузкае кола людзей, асабіста запрошаных паэтам.

Кніга выйшла ў Нямеччыне адразу дзіўнаму мовам — па-беларуску і па-нямецку. Перастаравы ў беларускую паэзію для немцаў Оскар Анцул, які таксама прысутнічаў на прэзентацыі кнігі.

Паводле словаў перакладчыка, не апошнюю ролю ў выбары аўтара для перакладу адыграў той факт, што Алеся Разанаву (як і Васілю Быкову) няма як працаўца і тварыць на Радзіме.

Сам аўтар зазначыў, што ў новай кнізе ён стараўся ня выявіць

сябе, а даць праявіцца новай для сябе мясыціне — Гановеру. "Тут больш пазаасабовага, чым у ранейшых кнігах. Там было больш асабовага — і бліжэй да заходніх мініятуры. А тут атрымалася бліжэй да ўсходніх формаў", — адзначыў А.Разанава.

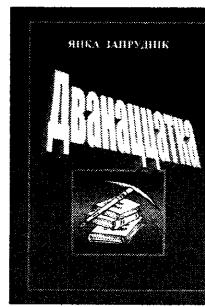
Тым часам творчая стылістыка, выдзеленая А.Разанаву нямецкім бокам, канчаеца, і ў хуткім часе паэт стане бываць на Радзіме не наездамі, а пераўсяцца на сталае жыхарства.

А.ІІ.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Анталёгія беларускага санэту / Укл. і аўтар прадм. Я.Хвалей. — Менск: Ураджай, 2002. — 394 с.

"Адзін беззаганны санэт варты цэлай паэмы", — пісаў у свой час Буалé. Беларускія аўтары таксама не абмінулі ўвага гэтым клясычным для єўрапейскай паэзіі жанру. У "Анталёгіі" нашага "калагаснага" выдавецства (съветная яму памяць) сабраны санеты нашых аўтараў, пачынаючы ад Купалы. Ёсьць там творы Багдановічавага наступніка Алеся Салаўя, санеты сучасных творцаў — Сільновай, Рублеўскай, Дранька-Майсюка. Асобны раздел "Анталёгіі" складаюць вянкі санетаў. Прадаецца кніга ў большасці менскіх кнігарняў, цена — 4500 рублёў.

Вішнёў 3. Трап для сусыліка, альбо Некрафілічнае дасылданыне аднаго віду грызуноў: Раман без паraphoda і самалёта. — Менск: Логвінаў, 2002. — 152 с. (Schmerzwerk)

Знайсьці раман можна на кніжных выставах у ТБМ і БНФ, у кнігарнях "Акадэмкінга", "Падпісныя выданы" ці замовіць праз "Кнігі — поштай". Наклад абмеркаваны.

Запруднік Я. Дванаццатка: Дакументальная аповесьць пра дванаццатцаё беларускіх хлапцоў у Нямеччыне, Вялікабрытаніі й Бэльгіі (1946—1954 г.) / Бінім. — Нью-Ёрк, 2002. — 510 с. **Некрашэвіч-Кароткая**

Ж. Нясвіскай Мэльпамэн: Драматургія Францішкі Ўршулі Радзівіл. — Менск: ЕГУ, Прапілеі, 2002. — 212 с.: іл.

Княгіня Ўршулі Радзівіл вядомая як стваральніца арыгінальных камідыяў, трагедый і оперы. Выдатна знаёмая з наўгаткамі єўрапейскай літаратуры, яна скарыстаўвала ў сваіх творах найлепшыя традыцыі заходніх аўтараў, у тым ліку Й. Мальера. Новыя факты з жыцця пачынальніц беларускай драматургіі, аналіз яе творчай спадчыны, а таксама гісторыя нясвіскага прыдворнага тэатру змешчаны ў магнографіі, надрукаванай Эўрапейскім гуманітарным універсітэтам. У "Акадэмкінзе" выданыя каштуючыя 7 тыс. рублёў, наклад —

300 асобнікаў.

Сыс А. Сыс: Вершы. — Менск: Мастацкая літаратура, 2002. — 159 с.: іл.

Паэт, імя якога ўжо ўвайшло ў легенду, выдаў новую кнігу. У яе ўвайшли творы апошніх гадоў, а таксама вершы з папярэдніх зборнікаў — "Пан лес", "Агмень". Сыс ўсё яшчэ "ня попел і на прысык". Шукаіце ў "Цэнтральнай" ды "Светачы", наклад — усяго 200 асобнікаў, з іх большая частка паліцаля ў ЗША, дзе жыве фундатарка выданьня.

Тацяна Вабішчэвіч

КІНО

Забыўся — узгадаў — забіў

Такі немудрагелісты шлях праходзіць галоўны герой фільма Дола Лаема "Ідэнтыфікацыя Борна".

Супэрагент, які перажыў амнезію пасля цяжкага ранення, Борн (Мэт Дэйман) сноўдаеца па Бэрне, Парыже і навакольні, пакутуе ад галаўнога болю, мала сыпіць і задаеца філязофскім пытанынамі кшталту "хто я?" і "чаму ячо не памятаю?". Аднак, калі яго спрабуюць арыштаваць або "грохнүць", імгненна ўзгадавае баявымі навыкі ды старавинна калечыць, нішчыць і разбуряе ўсё навокал. Ягоная спадрожніца Мары (Франка Патэнтэ) — стэрэotypны пэрсонаж: ані аబаяльнасці, ані характеристу, пустое месца дыгодзе. Дый функцыі ў Мары нескладаныя — захапляцца незвычайнімі здолбусцімі Борна, пэрыядычна яго здяржавае 30 млн. баксаў. Узгадвае таксама, як у свой час ня выканалі заданыя — пакінуў жыць "замоўленага" мурына, пашкадаваўшы ягоных траіх дзетак.

А калі герой ўсё ўзгадаў, дык і апошнія праблемы вырашыў лёгка — забіў яшчэ з дзясятак

У пошуку сваёй ідэнтычнасці Борн (Мэт Дэйман) дапамагае Мары (Франка Патэнтэ) схаваць сваё.

кілеру ды зъехаў на поўдзень да мора. А начальніка-мэрзотніка "замові" іншы яшчэ горшы начальнік — бо што ж гэта за выведка, дзе калега калегу не падстаўляе!

"Ідэнтыфікацыя Борна" — экранізацыя аднайменнага бэстсэлеру Джона Лэдлэма. Супэрагент нагадвае савецкага дысъндэнта, які, ахвяруючы кар'ерай і здароўем, намагаецца распавесці народу, што начальнства жыве няправедна і кіруе дзяржавай несправядліва. Маўляю, кіраўніцтва неэфектыўна выкарыстоўвае народныя грошы, марнуе 30 мільёнаў на падрыхтоўку спіцыялістаў, ад якіх карысці меней, чым ад казла самі ведаеце чаго. Усё гэта неяк нянова. Да таго ж, у фільме няма ніводнага жарту — для шпіёнскай байкі рэч недараўнівая. "Дзеці шпіёнаў", "Анёлы Чарлі" або "Тры іксы" мелі гэткі посыпех наўперш дзякуючы гумару. А калі бракуе жарцікаў, дык і дзеяньне цягнецца аднастайна-нудотна. Глядзіш на экран, а там — адна "ідэнтыфікацыя".

Ягор Конеў

з рэдакцыі нае пошты

"Таму, дарэчы, я не хачу
менець блізкага контакту з па-
эткамі: яны гістэртыкі і пры-
носяць няшчасце на толькі
іншым, але і сабе, ці — на
толькі сабе, але ў іншым".

"Што да выбараў прэзы-
дэнта Беластоку, ці, па-белару-
ску, мэра..."

"Амаль трох дзесяціго-
дзьдзяў знаходзілася ў запусь-
ченай каплічка, якой, па
сыцверджаньнях старажы-
лаў, на менш за 300 гадоў".

"Сёньня жыхары бядней-
ших краінаў Эўропы за-
рабілі белую гарачку, калі
даведаліся, што цэны на ас-
ноўныя спажывецкія тавары
даражкоў як апантаныя".

"Падчас сёлетнія чэмпія-
нату съвету па футбеле ся-
род заўзітараў нават хадзіў жарт, што
пэрсанальна для беларусаў варта было
зрабіць тэлевізар, які б перадаваў
толькі інтэршум, а не голас каментата-
раў, слухаюць якіх па БТ дзякуючы іх
непрафесіяналізму і няведанню мовы
было часам проста праціўна".

"У цэнтры Мангтану цікка заблу-
каць: гарызанталі вуліц перакрыжоўва-
юцца з вэртыкалямі авеню, і амаль
кожная мае свой нумар".

"Гэта на тваёй мове, мове тваіх дзя-
доў размаўляй і друкаў кнігі Франці-
шак Скарны, а ён быў больш разумны,
чым мы".

прыватныя абвесткі

вітаны

Дзякую, Ніле Гілевіч, за цудоўную прадмову да кнігі твораў Янкі Купалы, які выйша ў "Беларускім кнігаўзоры"

Ханочая сэксія gregarichu : віншую Алеся Мікуса з наро-
дзінамі. Вышэй за нас адно багі!

Вітала Кутыро з Днём народзінай. Мора хаканьня і поспе-
ху ў асабістым жыцці. Родныя

ідея

Vosienkska kvietka, жыві! Tolki жыві! Ty моша, і вiera z taboju.

Ave! Alalej

Panna Julija, даčka Tadevuša, nievynosny sum žyvie ū sercy,

bo Ty chvareješ tak niedarušalna dohū... Alalej

Раз у тыднені. Ни шмат. Біру ў рукі "Нашу Ніву". Разгортваю

яе. Чытаю. Вывучаю праграму TV на беларускай мове. Адчуваю

сябе беларусам

Грэка-праваслаўны! Анікай падтрымкі Расейскай права-

слайной царкве (РПЦ)

Па-за касцёлам няма зблуенія! Ні табе, ні краіне! Вернік,

патрый ВКЛ

Замест "Derreche Mode" трэба абеларусіць больш зъмясто-

ную музыку! Напрыклад, легендарную вугорскую "AMEГУ"!

Слухач

кантакты

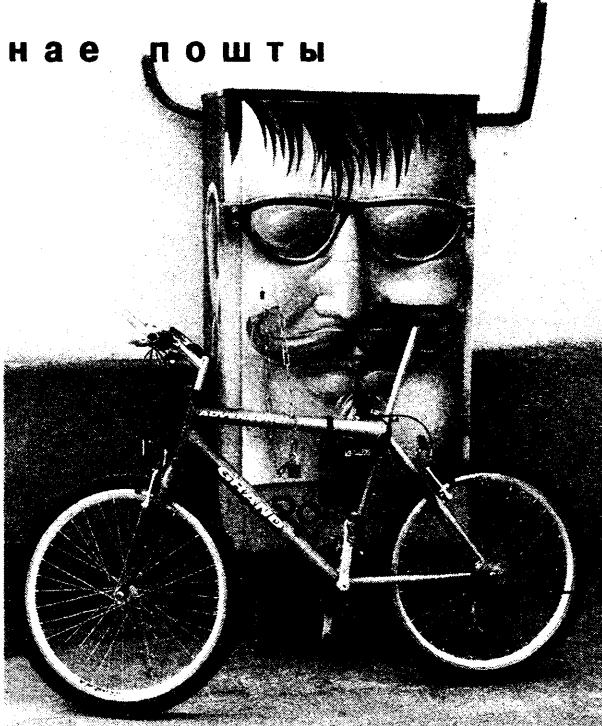
Літаратурна-мастацкая імпрэза да ўгодкай Першага

Усебеларускага звязу адбудзеца 18 сінняхня 17.30 ля

помніка Янкі Купалу

Перехад насталі ў Раубічах і шукаем кола беларускамо-

ных знаёмых у Раубічах, Акопіцы, Астрашыцкім Гараду да в-

Беларуская съявачка Ліка
вышла замуж за грэка,
перамагла ў конкурсе "Misiс
Расея'2002" і падэде на полюс.

Колішняя першая пераможца першага
у Беларусі конкурсу прыгажосыці (у 1988
г. яшчэ праста "Менская прыгажуні")
Ліка Ялінская 14 сінняхня перамагла на
конкурсе "Misiс Расея'2002". Фінал, у якім
бралі ўдзел 22 прэтэндэнты з усёй Расеі —
ад Санкт-Пецярбургу да Далёкага
Усходу, адбыўся ў Сочы.

У конкурсе могучы браць удзел замуж-
нія жанчыны ў веку ад 18 да 35 гадоў.
Натуральная, гэта мусяць быць грама-
дзянікі Расеі. Ялінская якраз сёлета
вышла замуж за грэка-прадпрымальніка
і пераехала да свайго чалавека ў Маскоў-
скую вобласць. Гэта другі шлюб Лікі.

У конкурсе могучы браць удзел замуж-
нія жанчыны ў веку ад 18 да 35 гадоў.
Натуральная, гэта мусяць быць грама-
дзянікі Расеі. Ялінская якраз сёлета
вышла замуж за грэка-прадпрымальніка
і пераехала да свайго чалавека ў Маскоў-
скую вобласць. Гэта другі шлюб Лікі.

коліцах. Ёсьць жа гэткія? То тэлефоніце па менскім нумару
268-25-88 у працоўнічы час Уладзімеру

Беларуская Партыя Свабоды ў Менску. Т.: 211-00-00,
аб.83602. Кохны аўтарок па помінку Я.Купалу

Парнатаўці! Мастакі, музыкі, 24 сінняхня 16-й прыходзім на
40 гадоў школы ў Татар апэрэты!

кватэра

Куплю 2—3-пакаўную кватэру без пасярэднікаў. Т.: 234-46-06

кнігі, музыка

Дапамагу рэзілаваць у Гомелі беларускія кнігі, CD і аўдыё.
Прапанава на e-mail: bandrei@tut.by

"Беларускі кнігаўзор" — у Гомелі на пл.Паўстаннія штоняд-
зелю да 13.00. E-mail: bandrei@tut.by

Адкрыўся сайт гурту "Стары Ольса", ягоны адрас: olsa.ru

лічыць неспадройным

Студэнці бюл №004102 на імя Баўкуновіч I.

Пасывіданні ўдзельніцы тытул вялікай айчыннай вайны на
імя Прудзін Вікторы Восіпаўны

праца

Шукаю працу карэктара, стыль-рэдактара, журналіста.

Крысціна. Т.: 268-25-88

Тканыя плясы на замову. Ніводан узор не пайтараеша — кох-

ны працягае традыцыю. Каштоўны падарунак. Т.: 252-86-28
(Аляксандра)

Ангельская мова, індывідуальныя заняткі, якасна і нядорага.

Т.: 284-30-35, Вольга

Індывідуальныя заняткі па беларускай мове для школьнікаў

(абітурыенты). Студэнт V курсу філфаку БДУ. Т.: 237-52-22

Тэмы па ангельскай мове абітурыентам. а/с 223, 220030,

Менск-30

Гэты нумар "НН" выйша ў

дзякуючы Ўладзімеру

з Менску.

Адказ на крыжаванку, зъмешчаную ў "НН" №46.

На гарызанталіах: 1. Базы. 3. Паніянат. 5. Мануфактура. 9. Водар. 10. Сапло. 11. Арка. 13. Трэк. 16. Пас. 17. Ака. 19. Матадор. 22. Каноэ. 23. Імпэт. 25. Надзел. 26. Солтан. 27. Дыялект. 28. Сінко. 30. Войска. 32. Тарыф. 33. Вінец. 34. Аўтажыр. 37. Кар. 38. Чэк. 39. Агат. 41. Сочы. 42. Розум. 43. Дзяды. 44. Майстэрства. 49. Рамізін. 50. Тэкт. **Па вэртыкалях:** 1. Банты. 2. Санэт. 3. Пта. 4. Тур. 5. Мова. 6. Фармат. 7. Каскад. 8. Азот. 11. Астэнасфера. 12. Катод. 14. Рынт. 15. Калінкавічы. 16. Панігрык. 18. Адпачынак. 19. Малдова. 20. Акалина. 21. Раствор. 22. Катэт. 24. Танец. 29. Нарва. 31. Сукно. 35. Тэрміт. 36. Жандар. 40. Трум. 41. Сыта. 45. Аер. 46. Сумет. 47. Сэнат. 48. Век.

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНай АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (на беларускай мове) за 15 сноўкаў. 220050, Менск, в/с 837

Тэкт

Імя і прозвішча
Адрес, тэлефон

Сабачыя гісторыі

Адзін сабака пасыціў перад Калядамі. А
Граждан, даведаўшыся пра гэта, з раніцы
да позніга вечару смажыў сала, съявіаў
віетнамскія песьні і танчыў з катом аф-
рыканскія танцы.

Адзін сабака купіў перад съятамі
скрыню гарэлкі. Граждан, убачыўшы
гэта, сказаў: "Чэсныя людзі так не пасту-
паюць. Яны ці адразу жэніца, ці п'юць
закусваючы..."

Адзін сабака паслаў віншавальную
паштоўку другому. Граждан даведаўся,
прышоўшы на пошту і заявіў: "Вас ахра-
ніць я болей ня буду! Вы мяне нэрвую-
це...", — і кінуў у съметніцу ржавую ся-
керу.

Адзін сабака перад Калядамі меў добры
настроі. Граждан быў незадаволены
працай і заробкам, жонкай і дзецім, сус-
едзямі і асабліва тым, што сабака яшчэ
ўсё жыве і ўсміхаецца, як майская ро-
жыца.

Адзін сабака рыхтаваўся да навагодніх съя-
таў. Граждан таксама рыхтаваўся і пап-
расіў суседзяў, калі ён рап-
там на вер-
ніца дамоў,

каб яго пахавалі на Маскоўскіх могілках,

а піянэры аддадлі апошні барабан ягонаму

ўнуку, які будзе дастойна працягваць

дзедаву справу.

У аднаго сабакі была хата. А ў Гражда-

на прапалі троі залатыя партсыгары, троі

магнітафоны, троі фуфайкі, дзесяць пар

гумавых ботаў, сорак штаноў, а саме га-

лоўнае — білеты на опэру "Іван Сусанін

забівае свайго сына Атэлі".

B.I.

кар'ера

Съяданак з Лікай Агурбаш

якай ўжо гадуе дваіх дзяцей — 14-гадо-
вую Дашу і 4-гадовага Мікіту.

Пра беларуское паходжанне "Misiс
Расеі" мас-мэдия маўчадца. Згадваюць
толькі, што яна тэлевядучая (на БТ ішла
передача "Съяданак з Лікай"), акторка
(у 16 гадоў Ялінская сыграла кепскую вуч-
ніцу ў фільме рэжысёра А.Яфрэмана
"Экзамен на дырэктара") і съявачка.

Чаму ў Расеі яя кажуць, што пераможца
конкурсу — беларуска? Як удалося
выйсветліць "НН", муж не дазваляе. Мен-
авітаў ён, з рекламных, відаць, мерка-
ваныя, настойкі, каб Ліка пісалася яго-
ным прызвішчам — "Анжаліка Агу-
баш". Сама ж съявачка аддае перавагу
двойному прызвішчу "Ялінская-Агу-
баш